

SLOVO

Z BRITSKEJ KOLUMBIE

**Vancouver
-Sapperton**

str. 3

**Óda
na Kolumbiu**

str. 8

**Chcela byť
farárkou**

str. 17

**Motorový
paragliding**

str. 20

Pozdrav z hora

Je mesiac november a ten od nepamäti patrili tým, ktorí nás predišli do večnosti a spia spánkom pokoja. V tomto čase, viac ako kedykoľvek inokedy, spomíname a zamýšľame sa aj nad smerovaním nášho života. Hlboká pravda o človeku sa ozýva pri každej návšteve cintorína. Raz aj my prideme na hranicu večnosti a za nami ostane kus jedného životného príbehu. Aj ja Vám chcem dnes porozprávať príbeh jedného života, ústami známej, ktorá sa už dnes na nás díva zhora...

Bola som krásnou mladou devou, ktorá nikdy nemala núdzu o nápadníkov. Mamička bola krajčírka a tak som sa každú sobotu mohla tešiť na nové šaty, ktoré som si hneď večer obliekla na dedinskú zábavu. Keďže môj otec bol dosť prchký typ, keď som sa zaľúbila, rada som privítala možnosť vydať sa a odísť z domu čo najskôr. Istý čas som bývala v dome svokrovcov, potom sme si kúpili byt a začali bývať sami. Aj keď som vždy snívala o pokojnej domácnosti, veľa som si jej neužila. Nedostatok finančných prostriedkov a manželov alkohol, v kombinácii s jeho agresívnou povahou, robil z môjho života peklo. Nič sa nezmenilo ani príchodom dvoch detí. Bohužiaľ, aj oni boli často svedkami násilnosti a hádok. Dokonca som aj raz utiekla pred manželom z domu. Nikdy som nepoznala, čo je to úcta a vzájomná spolupatričnosť.

Takýto život poznamenal nielen mňa, ale aj deti, ktoré si s otcom nedokázali vybudovať ten správny vzťah. Vždy som ich však povzbudzovala k tomu, aby na otca nezanevreli a keď bude potrebné, vždy mu pomohli. Roky utekali, manžel prestal s alkoholom pre zdravotné problémy. Stále som bojovala s nedostatkom financií a snažila sa, aby deti nepocitovali tento nedostatok. Manžel odmietal chodiť na rodinné návštevy a ak šiel, často som bola ponižovaná jeho urážkami. Deti vyleteli z hniezda a bola som

na ne pyšná, že sa dokázali v živote uplatniť a nájsť si svoje miesto. Konečne prišiel vytúžený dôchodok, ale dlho som si ho neužila. Zdravotné problémy ma prinútili navštíviť lekára a diagnóza ma úplne omráčila. Smrteľná choroba sa stala mojim krížom, ktorý som si vyniesla až na Kalváriu.

Prečo práve ja?! Na túto otázku som nepoznala odpoveď, ale dúfala som, že cez tento kríž sa zblížime s manželom viac a že aj on si nájde cestu k deťom. Obetovala som svoju chorobu na tento úmysel. Nestalo sa tak. Trpela som samotou doma celé hodiny a dni, chodievala pravidelne do nemocnice a plakala som pri pohľade, ako iní pacienti majú svojich blízko seba a ja som sedela stále v čakárni na lavičke sama. Deti mi pomáhali ako mohli, ale ja som vždy túžila tráviť nedeľu doma s manželom, nie osamote. Chýbalo mi jeho povzbudenie, pohladenie a úsmev. Choroba postupovala a ja som sa ocitla v jej finálnom štádiu. Bolo to náročné a veľa som si priala, aby som v hodine odchodu nebola sama. A Boh zariadil, že keď sa končila svätá omša obetovaná za mňa, v tej chvíli si ma k sebe do večnosti pozval Ten, ktorý najlepšie poznal moje srdce a ktorému moje pery vyznávali Verím v Teba, Pane... V tejto poslednej chvíli života stál pri mne manžel a čo si naše srdcia povedali, ostane navždy zahalené tajomstvom.

Dnes sa na Vás dívam zhora a môžem povedať, že to, čo sa mi nepodarilo počas života, zmenilo sa mojim odchodom. Manžel je stmel'ovacím prvkom rodiny, oveľa viacej komunikuje s deťmi. Snaží sa ovládať a dokonca povzbudzuje deti, aby dokázali prekonávať svoje ťažkosti a problémy. Nezabúda na výročné dni našej svadby, mojich narodenín či menín a dáva za mňa slúžiť sväte omše. Som už na druhej strane a moje srdce sa raduje a dnes už s istotou vie, že žiadna obeta nie je márna.

Mária Eškut

Rozhodovací proces

Jozef Starosta

Denne robíme množstvo rozhodnutí. Kol'ko? Ťažko vyčíslit'. Ráno vstanem z postele – pred siedmou, po siedmej? Naraňajkujem sa alebo nie? Uvoľním miesto v autobuse alebo nie? Pošlem text? Odpoviem email? Zapnem tv? Vypnem tv? Zdvihnem papier na chodník? Sadnem si, postavím sa? Prečítam, neprečítam? Zavolám, nezavolám? Pozdravím, nepozdravím? Zapálím si cigaretu, nezapálím? Zahrám sa s deťmi, nezahrám? Spravím si čas, nespravím? Stíšim sa, nestíšim? Poviem, nepoviem? Odpustím, neodpustím? Podporím, nepodporím? Všimnem si, nevšimnem? Postupnosť takýchto rozhodovaní nemá konca-kraja. Takéto mikro-rozhodnutia robíme každú sekundu počas bdieľého stavu. Niektoré robíme vedome, iné podvedome, zo zvyku.

Sú aj väčšie rozhodnutia. S kým tráviš voľný čas? Aké knihy čítaš? Ako často sa usmievaš? Aké programy sleduješ na tv? Aké máš hobby? Ako počúvaš, čo hovorí tvoj partner? Počúvaš klebety? Rozširuješ klebety? Akých politických kandidátov volíš? Ako rýchlo jazdíš? Kradneš? Šetríš? Si vodca alebo ideš „v závese“? Kol'ko času venuješ svojim deťom? Manželke? Si poriadkumilovný? Do akej organizácie patríš? Kde kupuješ potraviny? Koho sa pýtaš o radu? Chodíš na koncerty? Užívaš drogy? Ako prejavuješ svoje emócie? Ako reaguješ ak spravíš chybu? Čo spravíš ak zistíš, že iný pochybil?

Každý jedinec spraví za hodinu 3-4 takéto voľby, rozhodnutia. To znamená 40 takýchto rozhodnutí za deň, 14,600 za rok, jeden milión za 68 a pol roka svojho života. Čo ovplyvňuje tvoju slobodnú vôľu, ktorá robí rozhodnutia?

Zhodneme sa, že je to súhrn našich cieľov, túžob, snov, potrieb, pôžitkov, povinností, aspirácií, preferencií? Že je to ideál života, ktorý chceme dosiahnuť? Ak áno, potom je to tento „ideál“, ktorý riadi tvoju „slobodnú“ vôľu, ktorý je hnacím motorom tvojich myšlienok, slov a skutkov, ktorý pretvára naše úsilie na realitu.

Tvoj ideál ovplyvňuje tvoju vôľu. Tvoja vôľa robí rozhodnutia. Tvoje rozhodnutia dávajú tvar tvojmu životu a životu tých, ktorí žijú okolo teba. Tvoje dnešné rozhodnutia určujú tvoje zajtrajšie možnosti rozhodovania. Nepodceňuj svoj ideál.

Čo je tvoj ideál? Vieš ho pomenovať? Nevieš?

Zodpovedz si úprimne na tieto 3 otázky:

1. Ako trávim voľný čas?
2. Na čo míňam voľné peniaze?
3. O čom neustále rozmýšľam?

Budeš prekvapený ako všetky 3 odpovede ukazujú tým istým smerom. Je tento smer dostatočne ušľachtilý na to, aby bol IDEÁLOM Tvojho života?

Sponzori 19. čísla

Generálny sponzor

Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí

Bronzový sponzor

Bohuznáma \$50

Individuálny sponzor

Lubo Demčák \$20

Anna Lepore \$20

Peter Trochan \$10

Využite služby

inzerentov, ktorí nás podporili svojím inzerátom

Nature Farm Market

Ashton College

Olga Slovak

Strawberry Bakery

RomanTulis.com

Dr. Viera Čarnogurský

Diana Janek

Obsah čísla

- 1 Pozdrav z Hora / Mária Eškut
- 1 Rozhodovací proces / Jožo Starosta
- 3 Vancouver a Sapperton / Jožo Starosta
- 5 Stretávajme sa / Mgr. Daniel Zemančík
- 6 Slovensko na Ptolemaiovej mape IV. / Ing. Pavol Kleban
- 8 Óda na Kolumbiu / Jožo Starosta
- 9 Krásky Slovenska / Paul Stacho
- 10 240 rokov od príchodu Slovákov do Kysáča / Ivan Klinko
- 12 Spomienky slovenského učiteľa / Andrej Štelmák
- 14 Život v Nemecku / Zuzana Herichová
- 15 Maskaróny / Maria Dopjerova Danthine
- 16 O Halloweene a láske k iným krajinám / Nikola Kokiová
- 17 Chcela byť farárkou / Mária Škultétyová
- 18 Revisiting Waikiki after 49 years / Lojzo Škoda
- 19 Spomienka / Svetlana Bárdošová
- 20 Motorový paragliding / Jožo Starosta
- 21 Strela som človeka / Veronika Hoffmanová
- 21 Sladké dakujem / Bahnovský
- 22 Udalosti minulé a budúce
- 25 Činnosť Slávika v roku 2013 / Marika Kubinyi
- 26 Z listov čitateľov
- 27 Pele - Mele
- 28 Inzeráty

Účastníci konferencie, zľava: Ryszard Grzesik (účastník konferencie, Poľsko), Daniel Zemančík (riaditeľ KM MS), Dušan Tóth (Kanada), Peter Cabadaj (Tajomník MS), Pavol Podolay (Nemecko), Jozef Schwarz (Bratislava)

Krajanské múzeum Matice slovenskej v roku 2013

Pani Zuzana Pavelcová z Krajanského múzea Matice Slovenskej (KM MS) v Martine nám poslala správu o činnosti tejto organizácie. Zo správy vyberáme:

Rok významných krajanských stretnutí i matičných jubileí postupne za sebou zatvára dvere. Krajanské múzeum MS dovŕšuje tretí rok v novom sídle, v Martine, odkiaľ koordinuje svoje základné činnosti, ktoré mu udel'ujú Stanovy MS.

Vedecké aktivity sa v KM MS začali už na začiatku roku 2013, keď KM MS spoluorganizovalo Medzinárodnú vedeckú konferenciu. Krajanská problematika sa rozoberala v samostatnom bloku s názvom Slováci v zahraničí a Matica slovenská. Počas dvoch dní odznelo 22 príspevkov od autorov z Európy, Ameriky i Ázie. Z konferencie Matica slovenská vydala rozsiahly zborník, kde KM MS uverejnilo svoj vlastný príspevok.

Styky so slovanskými Maticami sa rozvíjali na 2. európskom kongrese matíc slovanských národov, kde nás svojou návštevou poctili delegáti Matíc z ôsmich krajín sveta. V závere podujatia bolo podpísané spoločné memorandum o ďalšej spolupráci a zhrnuté závery rokovania.

Aj vďaka krajanským redakciám a ich webportálom dokázalo KM celoročne

informovať krajanov vďaka uverejňovaniu článkov. Počas roku 2013 príspevky z pera Krajanského múzea uverejnilo 19 slovenských časopisov celého sveta i niekoľko zborníkov.

Do archívneho fondu pribudli materiály z USA, Kanady, Ukrajiny, Rumunska, Chorvátska, Srbska, Brazílie, Austrálie i Slovenska. Najpočetnejšie sa vďaka Andrejovi Hudákovi zo Slovak Institute rozrástol fond z USA, kde pribudlo 344 dokumentov. Všetko „nové“ je popísané a pripravené k výpožičkám. Stačí sa len obrátiť na pracovníkov KM MS, ktorí vás detailne informujú o všetkom, čím KM MS disponuje.

Môžeme však sľúbiť, že na našich krajanov ani v roku 2014 nezapomenieme a v rámci našich možností im budeme nápomocní i osožní.

Celú správu si môžete prečítať

na <http://www.islovak.org/wiki/2013-z-činností-krajanského-múzea-matrice-slovenskej>

My, Slováci žijúci v zahraničí, s nádejou pozeráme na činnosť KM MS a iných organizácií na Slovensku a vo svete, ktoré vo svojom názve nesú rôzne gramatické obmeny slov „Slovák“ a „zahraničie“. Dúfame, že ich aktivity budú viesť k zblížovaniu slovenského zahraničia nie k jeho triešteniu. V tomto duchu prajeme aj Krajanskému múzeu Matice Slovenskej veľa úspechov v jeho činnosti v r. 2014.

Jožo Starosta

Tiráž

Toto je 19. vydanie časopisu Slovo z Britskej Kolumbie. Je to vydanie Jeseň-Zima 2013, 6. ročník, 3. číslo. Slovo z Britskej Kolumbie je neoficiálny časopis slovenských komunit žijúcich v Britskej Kolumbii v Kanade. Časopis vydáva Jožo Starosta v úzkej spolupráci so skupinkou Slovákov žijúcich v rôznych kútoch sveta. Časopis vychádza obvyčajne 4 krát do roka. Do 13. čísla vychádzal v počte 1,000 kusov s finančnou dotáciou USZZ. Od 14. čísla vychádzal vo farebnom tlačnom náklade 100-200 výtlačkov (podľa štedrosti sponzorských príspevkov). 18. a 19. číslo vyšlo opäť s finančnou dotáciou USZZ. Všetky predchádzajúce čísla si záujemcovia môžu prezrieť na novom digitálnom kiosku Slova z Britskej Kolumbie www.sk-bc.ca/citajteslovo.

Autori článkov alebo zdrojov pre 19. číslo

M. Eškut, J. Starosta, P. Kleban, A. Štelmák, P. Stacho, L. Škoda, S. Bárdošová, Daniel Zemančík, Ivan Klinko, Zuzana Herichová, Mária Dopjerová-Danthine, Jan Shinko Jr., Nikola Kokiová, Mária Škultétyová, Bahnovský, Veronika Hoffmanová, Rudy Maroš, Mária Kubinyi, Karol Bodnár, František Kele, Peter Levarský, Jozef Dopjera, Juraj Steiner.

Redakčná rada

Jozef Starosta (zodpovedný redaktor, výber článkov a jazyková úprava), Daniel Behan (grafická úprava tlačenej Slova) a Paul Stacho (dopisovateľ)

Adresa redakcie

Slovo z Britskej Kolumbie,
#210-2978 Burlington Dr., Coquitlam, BC, V3B 7S6, Canada
Telefón: (tel: 1-604-944-1554)
Email: slovo@sk-bc.ca
Webová stránka časopisu: www.sk-bc.ca

Všetky informácie v časopise Slovo z Britskej Kolumbie publikujeme v presvedčení, že sú pravdivé. Neberieme na seba zodpovednosť za prípadné nepresné alebo dokonca nepravdivé informácie. Ďakujeme za Vašu podporu.

Design & layout: www.pixelplus.sk

Vytlačené v Kanade - Printed in Canada

Vancouver a Sapperton

Aby si Británia zabezpečila „zvrchovanosť“ a už v zárodku potlačila akúkoľvek myšlienku na americkú „rozpínanosť“, poslala do Britskej Kolumbie kráľovských vojenských inžinierov

malom návrší nad riekou Fraser, ktoré dostalo pomenovanie „Sapperton“ a stalo sa základom neskoršieho mesta New Westminster.

Ak preskočíme 100 rokov, ocitneme sa na konci 50-tych rokov 20. storočia. V marci 1960, pred viac ako 50 rokmi, sa čas napíňal a založenie Farnosti sv. Cyrila a Metoda v New Westminster, časť Sapperton, bolo otázkou asi dvoch mesiacov. Čo sa však nám dnes zdá ako samozrejmé, to bola iba možnosť s „otvoreným koncom“.

Viliam Lacko, SJ

Slovenský misionár Viliam S. Lacko, SJ, napísal Slovákom roztrúseným v okolí Vancouveru ohnivý list, ktorým ich pozval a povzbudil na veľký čin, na založenie farnosti sv. Cyrila a Metoda. Odpoveď našich predchodcov nedala na seba dlho čakať. Zopár týždňov po rozposlaní tohto listu sa smelé plány premenili na skutočnosť.

Pokúsme sa však vžiť do situácie vtedajších našich krajanov, ktorí stáli pri založení farnosti a porozmýšľajme, ako by sme my zareagovali na email s takýmto obsahom, ktorý by sa dostal do nášho inboxu.

Ako viete, drahí v Kristu, patríte do mnohých farností. Nájdú sa však i poniektorí, ktorí ešte nikde nepatria. Ako v minulosti tak aj teraz

Vancouver

Vancouver je jedno z najkrajších miest na svete. Niektorí dokonca tvrdia, že je najkrajšie. Vancouver je rôznorodou spleťou kultúr, národností i jazykov. Nazýva sa aj „mesto štvrtí“ práve pre jeho veľkú rôznorodosť obyvateľstva. Je tu napr. China town, Malé Taliansko... Po Toronte je druhou najobľúbenejšou destináciou pre emigrantov v Kanade.

Podľa ankety „Koľko Slovákov žije vo Vancouveri a v jeho okolí?“ (<http://www.sk-bc.ca/node/1176>) 30% optimistov si myslí, že nás je tu vyše 10-tisíc, 35% respondentov sa nazdáva, že nás je od 5-tisíc do 10-tisíc a 35% pesimistov odhaduje počet Slovákov na menej než 5-tisíc.

Vancouver je mesto plné rozmanitej dynamiky života zasadené v krásnej prírode. Opakovane sa umiestnil na najvyšších priečkach v životnej úrovni obyvateľstva. Je časťou „Veľkého Vancouveru“. Veľký Vancouver je metropolitná oblasť ležiaca na západnom pobreží Kanady, pozostávajúca z Vancouveru a okolitých mestečiek zliatych v jeden celok. Patrí sem napríklad mestečko Burnaby, Richmond, New Westminster, Coquitlam, Surrey, Langley a iné.

Hoci kapitán George Vancouver, ako prvý Európan, vystúpil na pobrežie zálivu Burrard (pri ktorom sa teraz rozprestiera mesto Vancouver) už 13. júna 1792, novodobá história Veľkého Vancouveru začala 27. júla 1827, keď skupinka 25 obchodníkov s kožušinami zo spoločnosti Hudson Bay začali stavať pevnosť Fort Langley niekoľko míľ od ústia rieky Fraser. Fort Langley sa stalo centrom výmenného obchodu, kde miestni Indiáni z kmeňa Kwakwaka'wakw prinášali „napredaj“ bobrie kožušiny.

Sapperton

Keď sa roku 1858 rozniesla správa, že sa v okolí rieky Fraser (rieka pretekajúca Veľkým Vancouverom) našlo zlato, prival 25-tisíc zlatokopov z Kalifornie vylakal guvernéra britskej kolónie na Ostrove Vancouver Jamesa Douglasa, a tak sa poponáhľal vyhlásiť nielen ostrov, ale aj pevninu za britskú kolóniu. A tak vznikla Britská Kolumbia. Jej vyhlásenie sa udialo 19. novembra 1858 v pevnosti Fort Langley.

Aby si Británia zabezpečila „zvrchovanosť“ a už v zárodku potlačila akúkoľvek myšlienku na americkú „rozpínanosť“, poslala do Britskej Kolumbie kráľovských vojenských inžinierov (Royal Engineers), aby tam „rozvinuli“ britskú zástavu a začali budovať cesty.

Prvá skupina „sappers“ (ako prezývali tieto špeciálne vojenské jednotky – „sap“ staré pomenovanie lopaty na kopanie zákopov) pod vedením plukovníka Richarda Moody, prišla do Britskej Kolumbie hneď po jej vyhlásení a utáborila sa na

štedro podporujete svoje farnosti a kňazov, ktorí Vám vysluhujú sviatosť a kážu Slovo Božie vo Vašich kostoloch. Navykli ste si na nich, na priateľov, na farnosť a jej zvyky, potreby. A to je celkom správne a prirodzené. Tak to má byť.

Ale či ste nemali oddávna túžbu skrytú na dne Vašich sŕdc, aby ste mali kňaza, ktorý by Vám vo Vašej reči kázal Slovo Božie, vysluhoval sviatosť? Či ste nemali vrúcnu túžbu, aby ste mali svoj vlastnú samostatnú slovenskú kostol, ba samostatnú slovenskú farnosť? Či ste nemali túžbu, aby slovenský kňaz ostal stále s Vami, aby ste sa nemuseli obávať, kedy odíde a či zasa príde k Vám?

Pred dvomi rokmi som prišiel k Vám. Videl som a skúsil Vašu horlivosť pri mesačných sv. omšiach a sv. Hodinách, pri pristupovaní k sviatosťami. To bola nielen Vaša, ale i moja veľká radosť. Ale viem, ako sa Vás to dotklo, keď sme museli s bohoslužbou čakať alebo ísť do školy alebo znášať zimu, horúčosť, dym alebo

dážď. Poniektorých to i právom znechutilo.

Kostol na Sapperton v New Westminster je voľný a na predaj. Je väčší a krajší a dôstojnejší a veľmi dobre by vyhovel Vaším potrebám a podmienkam. Dohovoril som sa s Rev. DeCoccola a on mi dal k dispozícii ten kostol od 10. apríla do 8. mája 1960. Dočasne zaobstarám všetko do neho, požičiam potrebné veci, a tak Vám dám možnosť, aby ste v tom čase sami skúsili, presvedčili sa, či Vám to bude vyhovovať, či budete spokojnejší a či budete za to, aby to neskôr celkom navždy patrilo Vám ...

Prístup busom zo všetkých strán je ľahký. Bus stáva ani nie celý blok od kostola. Pri kostole možno parkovať káry. Tak majú možnosť všetci Slováci z New Westminster, Queensborough, Vancouver, North Surrey ba i z celého okolia prísť na služby Božie.

Mať svoj vlastný kostol, všetci patriť k nemu, bez akýchkoľvek ťažkostí zo strany iných, mať slovenskú nedeľnú sv. omšu, kázeň, slovenské nábožné spolky, stáleho slovenského kňaza, slovenský spev v kostole, mať svoj vlastný nehatený náboženský život, národné oslavy, príležitostné programy, podporovať svoju vlastnú slovenskú faru-osadu a nijakú inú, to je vôľa pána arcibiskupa, to je príležitosť, ktorá sa Vám naskytuje teraz a hádam nikdy viac ...

Dúfam, že som Vám všetko jasne napísal, predložil. Ďalší program a oznamy Vám pošlem čím skôr. Teraz sa len modlíme o poznanie vôle Božej.

V Kristu oddaný Fr. Viliam Lacko SJ

Tak sa začala história jednej z najvýznamnejších Slovenských osád na Západe Kanady, na pobreží

Pacifiku, osady, ktorá nesie meno Farnost' sv. Cyrila a Metoda v New Westminsteri.

Jozef Otrošina

Ale, aby sme len tak, bez povšimnutia, neprešli tých 100 rokov, spomeňme príbeh jedného zo slovenských „starších“ emigrantov, ktorý tiež stál pri založení slovenskej farnosti.

Mal som možnosť porozprávať sa s pani Bertou Palkovou o jej otcovi Jozefovi Otrošinovi, ktorý prišiel do Kanady pred viac ako 80 rokmi. Strávili sme spolu takmer dve hodiny prezeraním fotografií a spomínaním na jej otca.

Jozef Otrošina mal „domovské právo“ v Sečovskej Polianke od r. 1902. Na palube lode Antonia, ktorá zakotvila v prístave Halifax 17. marca 1928 bol aj 26-ročný Jozef s 25 dolármi vo vrecku. Spolu s priateľmi sa rozhodli ísť na západ, do Britskej Kolumbie. Cestovali prevažne nákladnými vlakmi, do ktorých nastupovali poväčšine potme a cestovali tak ďaleko, pokiaľ ich hlad alebo železničiar nepriinútil vystúpiť. Voda zohriata v hrdzavej konzerve im veľakrát nahrádzala aj polievku aj čaj.

Cestou pracovali na farmách za jedlo, strechu nad hlavou a 50 centov na mesiac. Keďže ich dopravné prostriedky nemali presne určené príchody ani odchody, cesta do Vancouveru im trvala viac ako rok.

Po príchode na pobreží Pacifiku začal Jozef pracovať ako drevorubač. Fotografista ho zachytil pri rúbaní mohutného stromu (vľavo). Keď som sa pani Bertu pýtal, kto je ten druhý drevorubač, na pravej strane stromu, odpovedala: „Neznam, bul to asi Slovák, šak vypatra ako Slovák...?“

Po niekoľkých rokoch života „kanadského“ drevorubača a ťažkej práce na píle ako operátor „green chain“ si Jozef zarobil a ušetril dostatok dolárov na kúpenie 5 akrov farmového pozemku pozdĺž novovznikajúcej ulice na

Queensborough (ostrov v delte rieky Fraser).

Keď sa po 2. svetovej vojne v r. 1948 prvá osobná loď mala možnosť preplaviť cez odmiňovaný Atlantický oceán, na jej palube bola aj Jozefova žena, Zuzana so svojou dcérou Hankou. Po ich príchode Jozef, okrem každodennej práce na píle, začal pestovať na pozemku fazul'u na zaváranie (5 akrov = 2 ha) a stavať prvý dom, v ktorom sa onedlho narodila dcéra Berta.

Napriek tomu, že stovky mecho v fazul'kou na zaváranie sprevádzali Bertino detstvo a mladosť a zelené struky ju prenasledovali aj vo snoch, fazul'ová polievka nikdy nechutí tak dobre ako práve z jej kuchyne.

Jozef Otrošina okrem toho, že postavil 3 domy na postupne sa zmenšujúcej fazul'ovej farme, bol veľmi činný v slovenských spolkoch, a stál pri zrode slovenskej farnosti sv. Cyrila a Metoda v New Westminsteri, časť Sapperton. Bol jedným z desiatok slovenských starousadlíkov, ktorých pričinením máme Slovenský kostol sv. Cyrila a Metoda v New Westminster, časť Sapperton.

Slovenský kostol v Sappertone (v New Westminsteri)

Áno, je to náš kostol. Zriedkavý obraz, ktorý sa len tak ľahko nevidí. Farníci „objímajú“ svoj kostol. Fr. Jozef Meňuš vyzval všetkých prítomných na konci svojej rozlúčkovej sv. omši (čo bola privítacia sv. omša pre Fr. Juraja Kopanického), aby sa k nemu pridali, pochytili sa za ruky a „objali“ SVOJ kostol. Veriaci sa pridali a vytvorili okolo kostola dvojnásobnú živú reťaz.

Bolo to v máji 2002, lipa ešte len začínala

vyháňať lístky. Pani Vilma Oravcová si zaspomínala: „Tieto stromy, pred kostolom, čo viem od Fr. Lacka, doniesla zo Slovenska pani Ondriašová ako semiačka, vypestovala malé stromčeky a spolu s O. Lackom ich zasadili pred kostolom. Bolo to asi v 67-om roku, keď ich doniesla zo Slovenska...“

Každý návštevník nášho kostola si môže všimnúť, že sa počas bohoslužieb slovenský spev z chóru mieša s detským krikom a plačom, že sa malé deti, ktoré sa sotva naučili chodiť, motajú pri podávaní svätého prijímania pod nohami starých krivkajúcich farníkov. Sme živé farské spoločenstvo. Pán Boh zaplať.

Na obrázku zo septembra 2010 môžeme vidieť kongregáciu po nedeľnej slovenskej sv. omši, ktorú koncelebrovali otec Juraj, správca farnosti a otec Kazimír, ktorý ho počas letných mesiacov zastupoval.

Vďaka vám

Na miestach, kde pred 150 rokmi bol tábor anglických 'sapperov' je dnes cintorín. Snívajú tam svoj sen aj Slováci, ktorí stáli pri založení slovenskej osady v Sappertone a ktorým vd'áčíme za to, že i dnes majú Slováci vo Vel'kom Vancouveri miesto, kde sa môžu pravidel'ne stretávať či už pri nedeľných slovenských sv. omšiach alebo pri rôznorodých kultúrnych a spoločenských príležitostiach.

Medzi nimi je aj pán Jozef Otrošina s mnohými inými zakladateľmi slovenskej farnosti sv. Cyrila a Metoda v New Westminsteri – časť Sapperton.

Spracoval Jožo Starosta na základe týchto podkladov:

[1] Čo ti najviac chýba vo Vancouveri? Čo doporúčuješ? Čo navrhuješ? – <http://www.sk-bc.ca/node/1519>

[2] A Brief History of Greater Vancouver – <http://www.vancouverhistory.ca/story.html>

[3] 1939 – Kanadskí Drevorubači – <http://www.sk-bc.ca/node/1451>

[4] 1960 – Z histórie farnosti sv. Cyrila a Metoda v New Westminster – <http://www.sk-bc.ca/node/966>

[5] 2010 – Výstava slovenských historických fotografií v New Westminsteri – <http://www.sk-bc.ca/node/1278>

[6] Náboženský život Slovákov v New Westminsteri – <http://www.sk-bc.ca/node/1412>

Stretávajme sa, aby sme nezabudli a zabudnutí, aby sa nestratili

Ako nás história učí, kultúrne spolky slovanských národov známe pod menom Matice, sa stali jedinečným fenoménom slovanských národov v Európe.

Prevažná časť z nich vznikla a pôsobila v rakúskom mocnárstve a slúžili ako obrana utlačaných národov. Ich hlavná úloha bola národno-obranná. V obdobiach národnej neslobody, matice plnili národno-reprezentačnú úlohu. Nadväzovali spoluprácu s inými kultúrnymi, najmä slovanskými spolkami. Slovanské matice vznikali od prvej štvrtiny 19. storočia. Vznik jednotlivých matíc odzrkadľuje, aké boli politické a kultúrne podmienky toho – ktorého národa, pre jeho národný a kultúrny rozvoj. A tak po vzniku Matice srbskej (1826) postupne vznikali Matica česká (1831), Matica ilýrska (1842), Matica lužicko-srbská (1847), Matica haličsko-ruská (1848), Matica moravská (1849), Matica dalmatínska (1861). V jubilejnom roku tisícročia príchodu učiteľov Slovanov sv. Cyrila a Metoda vznikla Matica slovenská (1863) a o rok neskôr Matica slovinská (1864). Po nich nasledovali mnohé ďalšie, no môj krátky historický prehľad, chcem zastaviť práve tu – v jubilejnom roku 1863, v roku 1150. výročia príchodu Konštantína a Metoda na naše územie a 150. výročia založenia Matice slovenskej. Práve toto jubileum sa stalo motívujúcim prvkom uskutočniť 2. európsky kongres Matíc slovanských národov.

I. európsky kongres Matíc slovanských národov sa uskutočnil 26. – 28. marca 2007 tiež v Matici slovenskej v Martine. Mal zastúpenie z ôsmich zahraničných matíc. Boli tu prítomní i delegáti z Matice slovenskej v Srbsku, v Chorvátsku a na Ukrajine. Hoci 1. európsky kongres prijal svoje Memorandum i podnety a návrhy na ďalšiu spoluprácu, prešlo dlhých šesť rokov a okrem vydania Pamätnice z kongresu a knihy Michala Eliáša s názvom Z dejín Matíc slovanských národov, ktorú vydala Matica slovenská v roku 2010, sa veľa na poli vzájomnej spolupráce slovanských matíc neudialo.

Impulzom oživenia tejto činnosti bola výzva na stretnutie predstaviteľov Matíc slovanských národov Fórom slovanských kultúr v Lubľane, v decembri 2012, kde jednou z prijatých úloh bolo pripraviť a uskutočniť II. európsky kongres Matíc slovanských národov v Matici slovenskej v Marti-

ne z príležitosti jej jubilejného roku.

Krajanské múzeum ako ústredné pracovisko pre styk a spoluprácu so slovenským zahraničím a slovanskými maticami sa v zodpovednej príprave II. európskeho kongresu slovanskému svetu otvorilo dokorán. Boli oslovené nielen Matice slovanských národov, ale aj vecne príslušné inštitúcie a organizácie, od ktorých sme očakávali nielen prihlásenie sa k tomuto rokovaniu, ale aj aktívny prístup pri obsahovej príprave, no hlavne pripojenie sa k tomuto projektu v ďalšom období.

A tak sa v dňoch 31.7. – 3.8.2013 v Matici slovenskej v Martine uskutočnil II. európsky kongres Matíc slovanských národov. Samotné rokovanie kongresu sa udialo 1.8.2013, no už v predvečer rokovania si jednotlivé matice mali možnosť v priestoroch Turčianskej galérie inštalovať malú výstavku svojich prác, literárnych a kultúrno-spoločenských výstupov. Táto výstavka slúžila na prezentáciu tvorivých počínov jednotlivých matíc počas celého dňa rokovania kongresu.

II. európsky kongres matíc slovanských národov za prítomnosti delegácií: Matice slovenskej, Matice slovinskej, Matice českej, Matice bunjevackej, Matice sliezskej, Matice čiernohorskej, Matice lužicko-srbskej, troch slovenských matíc v Srbsku, v Chorvátsku a na Ukrajine a Fóra slovanských kultúr prijal Memorandum, v ktorom jasne deklaruje otázku intenzívnejšej spolupráce matíc slovanských národov. V podnetoch a návrhoch diskusie odznali určité návrhy foriem a metód práce v budúcnosti, s cieľom dosiahnuť pozitívnejšie výsledky.

Verím, že II. európsky kongres Matíc slovanských národov v Matici slovenskej v Martine sa stal pre jednotlivé delegácie matíc slovanských národov nielen kultúrno-spoločenským zážitkom, ale aj určitým motivačným podnetom pre ďalšiu spoluprácu v duchu hesla: „Stretávajme sa, aby sme nezabudli a zabudnutí, aby sa nestratili“.

Mgr. Daniel Zemančík
(skrátene, pozn. redaktora)

Slovensko na Ptolemaiovej mape IV.

Pozorný čitateľ už z predošlých častí rozpravy o Slovensku na Ptolemaiovej mape dozaista zaregistroval snahu o nájdenie a prepojenie možnej histórie Kvádov a Slovákov ako jedného a toho istého kmeňa – národa.

Legenda o sitnianských rytieroch

„Od Banskej Štiavnice na juh vysoko vyčnieva nad horskými lesmi najvyšší vrch Sitno. Bol na ňom kedysi i hrad, ktorého stopy ešte nezmyl dážď a nerozmietol vietor. Na tomto hrade v Pribinovej dobe bol pánom knieža Stojmír. Mal dvoch synov. Pohanským veľkňazom, ktorého menovali žrecom, bol staručký a múdry Nákon. Ľudia pod otcovskou starostlivosťou kniežacou žili v blahobyte a pokoji.

Keď Stojmír cítil, že sa mu blíži posledná hodina, predvolal svojich synov a povzbudil ich, aby žili vo svornosti. Panujúcim kniežaťom bude starší syn Tyra. Mladší syn Želibor bude mu poddaný. Silní budú, keď budú nažívať v jednote. Keď Stojmír onedlho zomrel, jeho telo spálili podľa pohanského zvyku v posvätnom háji na Sitne. Ale synovia dlho nezachovali otcovú múdru radu. Čoskoro sa pustili do boja proti sebe. Veľkňaz Nákon všemožne sa usiloval, aby zabránil bratovražednej bitke, ale bez výsledku. Keď ich husté šiky stáli proti sebe a znova nadarmo sa snažil ich zmieriť, prekliak ich, aby sitnianská skala pojala všetky kmeňové a neotvorila sa prv, kým ich slovenský národ nebude volať o pomoc, aby týmto spôsobom odčinili svoj hriech. Sotva odzneli Nákonové slová, ostrý blesk zarachotil a ožiaril kraj široko-d'aleko. Vzápätí prihnala sa ukrutná búrka a zo Sitna vyšľahli mohutné plamene. Zem sa triasla od základov.

Keď tento Boží súd pominul, vyjasnilo sa a milióny hviezd ozdobili čistú oblohu. Bojovníkov nebolo nikde. Sitnianská skala ich pojala do veľkých priestraných siení, ktoré sa tam utvorili. Tam sú na pohotovú, aby nastúpili do boja, keď ich slovenský národ bude volať. Každý rytier stojí pri svojom oštrovanom koni jednou nohou v strmeni. Len vyhupnúť na vraníka. Každých sedem rokov sa prebúdzajú i bez volania, aby sa opýtali starého rytiera strážiaceho východ, či je ich čas už tu? Starý rytier na to vystúpi na sitnianský vrch, aby zavolať na všetky strany sveta, či už? Ak odpoveď neprichodí, zavrie okovanú bránu a vráti sa do siení, aby rytieri odpočívali ďalších sedem rokov...“

Setina a Cuadi – Sitno a Slováci

Hrad Sitno a jeho pradávna minulosť sa natrvalo zakorenili v slovenskej ľudovej pamäti. Vyššie uvedená Legenda o sitnianských rytieroch podáva príbeh z čias staroslovenského kniežat'a Pribinu prenášaný z generácie na generáciu. Stredoveký hrad Sitno je však preukázateľne postavený na základoch hradska z obdobia Rímskej ríše. Archeologické vykopávky v lokalite potvrdili, že pôvodné hradsko bolo vybudované kmeňom Kvádov niekedy v 1. alebo v 2. storočí nášho letopočtu, čo je zároveň obdobie života a práce gréckeho kartografa Ptolemaia. Vo svojej Geografii umiestňuje Kvádov samotný mapopisec nasledovne:

„infra Orcynium Saltum Quadi, infra quos ferri fodinae et Luna Silva“, v preklade „pod Hercýnskym priesmykom (sídli) Kvádi, pod ktorými sa nachádzajú železné bane a Mesačný les (hora)“.

Ptolemaios uvádza, že kmeň Kvádov žije pod

priesmykom Hercýnskeho lesa. Tajomný a mýtni opradený les zaberal svojou rozlohou široký priestor, no srdce lesa ležalo na Slovensku. V čase, kedy žil Gaius Iulius Caesar (narodil sa v roku 100 pred Kristom), bolo o Hercýnskom lese známe:

„Vyššie spomenutý Hercýnsky les má rozlohu deviatich denných pochodov, pokiaľ sa ide bez batožiny, nie je možné to určiť inak a meranie ciest nepoznajú. Začína sa u hraníc Helvétov, Nemetov a Raurakov a ťahne sa priamo v smere rieky Dunaj až k územiu Dákov a Anartov. Odtiaľ sa obracia doľava, v opačnom smere rieky a pri svojej veľkej rozlohe sa dotýka mnohých kmeňov. A na tejto strane Germánie nie je nikoho, kto by mohol povedať, že sa dostal na začiatok toho lesa aj keď prešiel cestu 60 dní, a nikoho kto by sa dopočul na ktorom mieste začína.“

Takto opísal Hercýnsky les Caesar vo svojich Zápisoch o galskej vojne.

Hercýnsky les sa od prameňa Dunaja ťiahol pozdĺž rieky. Na strednom toku, kde sa Dunaj stáča a tečie na juh, sa od rieky odkláňal opačným smerom. Prechádzal celým územím Slovenska a pokračoval ďalej severne a na východ až ku kmeňom Dákov a Anartov. Anarti sídlili na upätí ukrajinských Karpát pri rieke Tise a boli blízky susedmi Kvádov. Možno práve kmene Kvádov – Sklavenov a Anartov – Antov spomína vo svojom diele byzantský historik Prokopius, ktorého sme citovali v jednej z predchádzajúcich kapitol...

Pozorný čitateľ už z predošlých častí rozpravy o Slovensku na Ptolemaiovej mape dozaista zaregistroval snahu o nájdenie a prepojenie možnej histórie Kvádov a Slovákov ako jedného a toho istého kmeňa – národa. Krajina Kvádov je totiž historickými prameňmi jednoznačne doložená na Slovensku a v súvislosti s informáciou, že 85% Slovákov má gény 8.000 rokov staré a viazané na dnešné územie Slovenska, museli teda naši pradedovia žiť na Slovensku aj v čase Ptolemaia. Pod'me sa na túto problematiku pozrieť bližšie a uved'me si niektoré pramene, ktoré popisujú Kvádov a ich krajinu...

Marcus Aurelius Antoninus sa narodil 26. apríla v roku 121 po Kristovi. Bol rímskym cisárom, ktorý časť svojej vlády strávil na severe ríše v bojoch proti Kvádov a Markomanom. V roku 171 Kvádov najprv vytlačil z Panónie za Dunaj a neskôr ich prenasledoval na ich vlastnom území počas I. Kvádskej a Markomanskej vojny v rokoch 172–175. Druhá výprava proti Kvádov a Markomanom (177–180 n.l.) mu bola osudná. V roku 180 totiž Marcus Aurelius zomrel v pol'nej nemocnici pri Vindobone (Viedeň) na mor.

Aj napriek veľkým starostiam, ktoré mal Marcus Aurelius so spravovaním ríše, vášnivo sa venoval právu, rétorike a filozofii. Počas vojenských výprav na Slovensku napísal svoje dielo **Ta eis heauton** (u nás známe ako **Myšlienky k sebe**) o rozsahu 12 kníh – kapitol. Na konci prvej knihy stojí: „**Napísané v Kvádskej u (riecky) Granuas**“, pričom Granuas je slovenská rieka Hron. Božský Marcus nám takto prináša dôležitú zmienku o presnejšej lokalizácii Kvádov.

Ďalšiu správu o osídlení Kvádov nám zanechal **Ammianus Marcellinus**, ktorý žil približne v rokoch 330 až 400 n.l. Svoju kariéru začal ako dôstojník cisára Konštantína II. Zúčastnil sa niekoľkých ťažení proti Peržanom. Neskôr sa utiahol a vrátil sa do rodnej Antiochie v Sýrii.

Jeho **Dejiny** (Rerum gestarum libri XXXI) zachycujú obdobie od začiatku vlády cisára Nerva (rok 96 n.l.) a končia smrťou cisára Valenta pri Adrianopole. Zväzky, ktoré sú k dispozícii (XIV–XXXI), pojednávajú o rokoch 353–378 po Kristovi. Marcellinus nám v kapitole XVII. prináša zmienku o rímskom tábore Brigatione (na druhom brehu Dunaja pri dnešnom Komárne) a taktiež spomína staroslovenských(?) kráľov Viduaria a Gabinia.

„Po týchto udalostiach posunul na barbar-skom území tábor do Brigetionu, aby boli aj tam uhasené slzami či krvou zvyšky vojny s Kvádmi žijúcimi v týchto končinách. Akonáhle knieža Vitrodorus, syn kráľa Viduaria, aj vazalské knieža Agilimundus a iní vodcovia a náčelníci, vládnuci nad rôznymi kmeňmi, zazreli uprostred kráľovstva a na rodnej pôde vojsko, vrhli sa vojakom k nohám. Keď dosiahli odpustenie, zachovali sa podľa rozkazov a vydali svoje deti ako rukojemníkov, aby bolo zarúčené, že stanovené podmienky splnia, potom vytasili meče, ktoré ctia ako Bohov a prisahali, že (Rímanom) zachovávajú vernosť.“

Archeologický prieskum lokality Iža – Kelemantia nám priniesol prierez históriou rímskeho tábora na Slovensku. V predpoli vojenského tábora Brigetio postavili Rimania pevnosť na ľavom brehu Dunaja v Iži už za vlády cisára Marca Aurélia (161–180) v období počas kvádskych vojen. Prvý, drevozemný tábor však zanikol po krátkom čase požiarom pri neočakávanom útoku Kvádov. Počas jednej z vojenských výprav v závere kvádskych vojen tu v blízkosti zrejme už spustošenej pevnosti krátkodobé táborilo niekoľko rímskych vojenských oddielov v dočasných pol'ných opevneniach. Koncom 2. storočia postavili Rimania na mieste zničeného drevozemného tábora pre jednotky pomocnej légie kamenný kastel o rozlohe 3 hektárov. Počas vojnových udalostí okolo polovice 3. storočia bol tento kastel značne poškodený. V 4. storočí za vlády Konštantínovcov sa uskutočnila rozsiahla prestavba jeho opevnenia. Ak by kmeň Kvádov následne opätovne napadol a vyplienil novopostavený rímsky tábor v Iži, je možné, že Ammianus Marcellinus spomína možno aj Ptolemaiom zakreslený rímsky tábor **Kelemantia**, ktorý dal cisár Valentinianus I. (364–375) opäť vybudovať, nakoľko niekedy počas jeho vlády došlo k posledným stavebným úpravám kastela. Krátko po jeho smrti bola pevnosť **Kelemantia** pri Iži opäť vyplienená alebo opustená Rimanmi z iných dôvodov...

„... z ničoho nič sa vzbúril pokojný kmeň Kvádov, teraz nie príliš obávaný, avšak predtým nadmieru bojovný a silný, ako o tom svedčia ich kedysi ľahko a rýchle prevedené lúpežné prepady: spoločne s Markomanmi oblahli Aquileiu, vyvrátili Opitergium a na svojich bleskových ťaženiach preliali veľa krvi, keď prenikli Julskými Alpami, ťažko im čelil už spomínaný

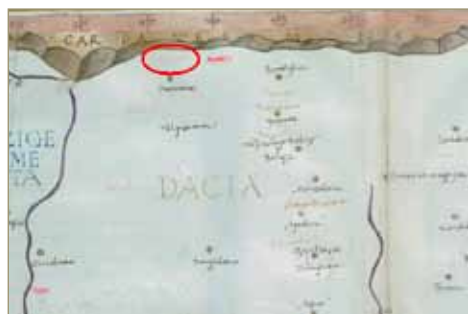
zbožný Marcus Aurélius. A ku sťažnostiam mali Kvádovia oprávnený dôvod, pokiaľ ho barbari môžu mať.

Valentinianus totiž hneď od začiatku svojej vlády horel síce chválitebnou, avšak príliš horlivou túžbou zaistiť hranice a prikázal postaviť strážny tábor za riekou Dunaj, priamo na území Kvádov, ako keby už boli uvedení pod rímsku právnú zvrchovanosť. Tamojší obyvatelia to niesli s nevôľou, a plní starostí o svoj osud, hľadali tomu pre teraz zabrániť vyslaním posolstva.

Avšak Maximinus, túžiaci po každej nepravosti a neschopný krotiť svoju vrozenú nadutosť, stupňovanú ešte pýchou, že získal hodnosť praefekta, vyčítal tamojšiemu veliteľovi obranných síl v Illyriku (pod ktorý patrí aj Panónia) Equitovi svojhlavosť a lenivosť, pretože dielo, ktoré malo byť prevedené urýchlene, nebolo ešte hotové. A akoby dbal o verejný prospech, dodával, že ak bude jeho synovi udelená hodnosť veliteľa vo Valerii, bude opevnenie bez akéhokoľvek vykrucovania sa postavené.

Oboje sa takmer docielilo. Akonáhle sa Marcellianus po svojom menovaní vydal na cestu a dorazil na miesto – bol po svojom otcovi samolúbny – bez toho, aby sa pokúsil nejakým prejavom upokojiť tých ľudí, ktorí mali byť za zmienené nároky, ktoré nikdy nemali, vyhnaní zo svojich sídiel, pustil sa do diela, ktoré bolo krátko predtým začaté a prerušené, keď boli pripustené námietky.

Nakoniec pozval kráľa Gabinia, ktorý vo všetkej slušnosti žiadal, aby sa nič nové nepodnikalo, aj s inými na hostinu, predstierajúc láskavosť, akoby mu chcel vyhovieť. Keď však po hostine odchádzal, dal ho nič netušiaceho usmrtiť, zločinne pošpiniac posvätné povinnosti pohostenia.

Potom čo sa správa o tomto hroznom čine rozniesla na všetky strany, rozzúrila Kvádov a okolité kmene. Pláčúc nad kráľovou záhubou, spojili sa a vyslali tupy plieniteľov, ktoré prekročili Dunaj, a pretože sa žiadny nepriateľský zásah nečakal, napadli vidiecky ľud, zaneprázdnený žatvou, väčšinu pobili, a čo zostalo na žive, odvedli si s množstvom rozmanitého dobytka domov.“

Rozpoznávame teda prvú, Ptolemaiom zaznamenanú lokalitu na území Slovenska – rímsky tábor **Kelemantia** (Dievčí hrad – rímsky tábor pri lži). Na mape je tábor zapísaný grécky **Κελαμαντία** – lokalita, ktorá je v odborných kruhoch všeobecne akceptovaná.

Vyššie spomínaného kráľa Kvádov **Gabinia** pozná aj slovenský osvietenecký historik, učenec a autor prvých zachovaných programových dejín Slovenska a Slovákov – **Juraj Papánek** (1738 – 1802). Uvádza ho však ako slovenského kráľa vo svojom diele z roku 1780 *Historia gentis Slavae – De regno regibusque Slavorum atque cum prisci civilis, et ecclesiastici* (Dejiny slovenského kmeňa – O kráľovstvách a kráľoch Slovákov...). Táto práca ako prvá podala súvislé slovenské dejiny od 4. storočia pred Kristom až po panovanie Márie Terézie. Slovákom v nej prisúdil veľkomoravskú aj cyrilo-metodskú tradíciu, samotné Slovensko považoval za pôvodné územie Slovanov a slovenčinu za „matku“ slovanských jazykov...

Ing. Pavol Kleban

Slovo redaktora

Toto je začiatok štvrtej rozpravy o Ptolemaiovej mape od Ing. Pavla Klebana. Celý príspevok si môžete prečítať na www.kleban.sk/slovensko-na-ptolemaiovej-mape-iv/. Dokonca si môžete ho stiahnuť vo formáte pdf na www.kleban.sk/wp-content/uploads/Slovensko-na-Ptolemaiovej-mape-2.1-cast-iv.pdf.

Je toto všetko pravda? Keďže nie som historikom, netrúfam si posúdiť správnosť uzáverov autora. Minulý mesiac som však na Univerzite Simona Frasera (SFU Burnaby) absolvoval cyklus 6 seminárov o starých zasílych civilizáciach, o Mezopotánii, o Egypte, o údolí rieky Indus, o Číne, o kultúre Mayov a Inkov. Prenášateľom bol egyptológ Ernest Bumann.

Pochopil som, že o dávnej minulosti nám čosi napovedajú archeologické vykopávky, uzávery archeológov o týchto nálezoch a, ak existujú, písomné pamiatky. Potom nastupujú historici, ktorí sa snažia vytvoriť ucelený obraz o určitom historickom období na základe archeologických uzáverov a písomných pamiatok. Takýto obraz, od dobrého historika, vysvetlí uje všetky známe fakty – napriek tomu sa môže viac alebo menej bližť ku skutočnosti, ktorá je zahalená rúskom storočí, či tisícročí. No a napokon populárni autori (tvorcovia verejnej mienky) môžu prácu archeológov a historikov použiť, využiť alebo zneužiť.

Takže, v konečnom dôsledku, je vždy na čitateľovi, aby posúdil pravdivosť historických zdrojov, uzáverov a ich interpretáciu.

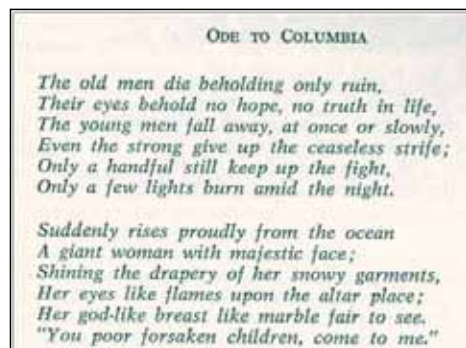
Jožo Starosta

Óda na Kolumbiu

Baseň, ktorú Svetozár Hurban-Vajanský napísal r. 1893 v segedínskom väzení, kde si odpykával „trest“ za svoje panslavistické presvedčenie, sa obracia na amerických Slovákov.

Pri brázdnení webu v snahe nájsť staré dokumenty o našich spolurodákoch – o slovenských emigrantoch – som natrafil na verše básne napísanej po anglicky. Bola to oslavná báseň na Kolumbiu. Pod týmto menom sa skýva svetadiel, ktorý objavil Krištof Kolumbus – Amerika.

Úvodné verše opisujú situáciu na Slovensku na koncom 19. a začiatkom 20. storočia. Ľudia bedia, starí zomierajú v beznádeji, mladí sa vzdávajú, iba zopár ich pokračuje v boji. Mnohých víta Socha Slobody na pobreží Spojených štátov s otvorenou náručou:

Báseň, ktorá bola pôvodne uverejnená v New Yorku v r. 1910 (*1), tvorí časť úvodu k dizertačnej práci pána Marka Stolárika z r. 1967 o úlohe amerických Slovákov pri zakladaní Česko-Slovenska v r. 1918 (*2).

S. H. Vajanský

Báseň ma zaujala. Bola prekladom slovenskeho originálu, ktorý napísal Svetozár Hurban Vajanský. Chcel som si prečítať originál. Kde ho však získať?

Slovenská Wikipédia sk.wikipedia.org mi priblížila osobnosť Vajanského. Svetozár bol synom Jozefa Miloslava Hurbana. Mal búrlivú

život. Vzdelanie získal v Hlbokom, Modre, Tešíne, v hornorakúskom Oberschutzene, v pruskom Stendale, zmaturoval na gymnáziu v Banskej Bystrici (1867). V štúdiu pokračoval na právnickej akadémii v Bratislave (1867-1870), štúdium dokončil v Budapešti (1871).

Pracoval v Trnave, Budapešti, Bratislave, vo Viedni, v Skalici, v Námestove, v Liptovskom Mikuláši. Pracoval tiež ako profesor v Rusku a v Bulharsku. Či ako redaktor v Martine, no ani tu sa nestretol s väčším úspechom.

Stal sa redaktorom a neskôr aj šéfredaktorom denníka Národné noviny, spolupracoval s časopisom Orol a r. 1881 obnovil vydávanie časopisu Slovenské pohľady, okolo ktorého sústredil literárny a kultúrny slovenský život. Od roku 1894 bol až do smrti tiež tajomníkom ženského spolku Živena.

Viackrát bol uväznený za svoju novinársku a publicistickú činnosť. Začiatkom 80-tych rokov 19. storočia sa stal vedúcim zjavom mladej generácie. Bol tiež členom študentského spolku Napreď, popredným činiteľom SNS a odporcom hlasistov. Pochovaný je na Národnom cintoríne v Martine.

V bohatom zozname poézie, prózy, cestopisov, korešpondencie a výber z diela som však nenašiel ani zmienku o Óde na Kolumbiu. Ani vyhladávač Google tentoraz nebol nápomocný.

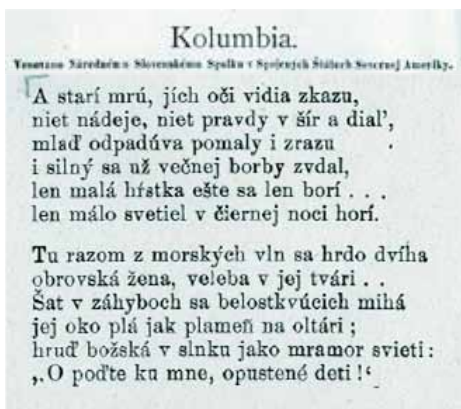
Obrátil som sa o pomoc na študenta bánovského gymnázia Miroslava Igazu (napísal príspevok „Čo zaručuje miesto v dejinách“ do predchádzajúceho čísla nášho časopisu), ktorý mi odpísal, že „zmieňovaná Vajanského báseň sa nachádza v Národnej knižnici v Martine. Je to simplifikát, čiže dielo, ktoré existuje iba v jednom výtlačku (1 exemplár)“.

Poslal som e-mail do Martinskej knižnice s prosbou o kópiu básne a takmer obratom som dostal odpoveď:

Dobrý deň, na Vašu mailovú adresu posielame naskenovanú báseň Svetozára Hurbana Vajanského: Kolumbia. (Vajanský, S.H.: Kolumbia. In Národný kalendár pre rímsko a grécko-katolíkov a evanjelikov na obyčajný rok 1894, 2, 1894, s. 46-48. sign.: snkČSB 18/1894). V dizertačnej práci je preklad do anglického jazyka od 11 verša.

Báseň, ktorú Svetozár Hurban-Vajanský napísal r. 1893 (pred 120 rokmi) v segedínskom väzení, kde si odpykával „trest“ za svoje panslavistické presvedčenie, sa obracia na amerických Slovákov s prosbou, aby napriek novému životu v tieni Sochy Slobody nezabúdali na rodnú slovenskú hrudu:

Prvých 10 veršov (slôh) je vynechaných (*3).

„O poďte — viem, že batôžtek váš chudý
že nenesiete z vlasti žiaden skvost —
viem že vás nahých z praotecovskej hrudy
vyhnala vrahov nezakrotená zlosť.
Ja darov nemám, len jedno vám dávam:
čas k voľnej práci, úctu k ľudským právam!“

A ľud, tak potupený v svojej zemi,
za okeanom hrdo vzniesol hlavu,
tam hlasno vraví ten, čo tu bol nemý,
v čom videl hanbu tu, tam vidí slávu,
sám seba poznal v krajoch Kolumbie,
i uznal žasnúc, že az teraz žije!

Nuž sláva bratom, macocha jich krutá
vyhnala z rodných, bohulilých chýž!
O Kolumbia! Ty roztrhla putá
jich k ľudstvu, k Bohu, k nebu zdvihla blíž!
Zem Christofa, nech Kristus tebe platí,
čos' vykonala mojej biednej brati!

No synci moji, sestry, zlaté plemä . .
ja z ďalekosti, z väzby ku vám volám!
O sväté, sväté Tatier našich temä
nič nerovná sa našim rodným poliam;
nič krajšieho na hriešnom, biedom svete
nad slovenskú zem, bratia nenajdete!!

A preto, plačúc, v rabatva tupej triezni,
k vám pozdvihujem úprimný svoj hlas:
Ó buďte verní slovu nášmu, piesni
a jestli možno — pridte, pridte zas!!
A keď nie telom, srdcom buďte s nami!!
Už končím! Strážnik strážá retiazkami!

Segedin, 23. apríla 1893.

Svetozár Hurban Vajanský.

Zamýšľam sa, čo všetko sa (ne)zmenilo za 120 rokov ...

Jožo Starosta

(*1) Emily Greene Balch, Our Slavik Fellow-Citizens, New York, 1910, pp.422-3; kópiu básne si môžete prečítať na <http://islovak.org/wiki/1914-1918-role-american-slovaks-preface>

(*2) Marián Mark Stolárik, The role of American Slovaks in the creation of Czecho-Slovakia, 1914-1918, in Slovak Studies VIII, Slovak Institute Cleveland-Rome, 1968; kópiu dizertačnej práce si môžete prečítať na <http://islovak.org/wiki/1914-1918-role-american-slovaks-creation-czecho-slovakia>

(*3) Celý text Vajanského básne Kolumbia si môžete prečítať na <http://www.islovak.org/wiki/1893-kolumbia-svetozar-hurban-vajansky>

Najprv musím čitateľom Slova z Britskej Kolumbie opísať ako to začalo vlastne od začiatku. Bol rok 2009, preletel som veľkú mláku a bol som v rodnom kraji. Zhodou okolností vtedy na vrchu Baske neďaleko Trenčianskych Teplic organizovali báňovskí turisti 46. stretnutie čitateľov časopisu Krásy Slovenska. Vtedy ma moji báňovskí priatelia-turisti nahovorili, aby som na toto stretnutie s nimi išiel.

Pôvodne som môjmu nebohému otcovi sľúbil ešte počas rokov tvrdej totality v sedemdesiatych rokoch minulého storočia, že nebudem mať nič do činenia s časopisom Krásy Slovenska, ktorý môj dedo Pavol Stacho spoluzakladal a bol jedným z prvých redaktorov spolu s Milošom Janoškom. Tento časopis mohol vzniknúť len vďaka úspešnej zbierke amerických krajanov. Na vzniku finančnej zbierky tohto časopisu sa zapísali teda mnohí neznámi severoamerickí krajanovia, ktorí darovali ten ťažko zarobený dolár. Za socializmu sa prekrúcali fakty a počas normalizácie sa tvrdilo, že časopis Krásy Slovenska v princípe mohol vzniknúť len vďaka Veľkej Októbrovej Socialistickej Revolúcii, čiže nebyť Lenina ani časopis Krásy Slovenska by nemal šancu uzrieť svetlo sveta. Môj nebohý otec prestal odoberať tento časopis a spomenutá negativita prešla samozrejme aj na mňa. Až do roku 2009.

Krásy Slovenska

Medzi Krasistami na Slovensku,
Krasisti medzi nami v Kanade

Tourism Hamilton -
prezentácia pre
krasistov

Vtedy báňovskí turisti „za mojím chrbatom“ spomenuli organizátorom stretnutia, že ja som vlastne vnuk spoluzakladateľa časopisu Krásy Slovenska. Prišlo to ako blesk z neba, lebo som vtedy inkognito relaxoval medzi vyše dvetisíc turistami, keď vyhlásili moje meno do mikrofónu. Požiadali ma, aby som prišiel na tribúnu a pozdravil účastníkov stretnutia. V tej chvíli som bol doslovne „high“, nachádzal som sa v nádhernom prírodnom prostredí Strážovských vrchov, medzi ľuďmi rovnakej krvnej skupiny a videl som na vlastné oči, že tie idey dedove, Miloša Janošku a kolektívu ďalších ľudí, ktorí pomohli naštartovať časopis Krásy Slovenska v roku 1921 dodnes žijú a prekvitajú.

Po tomto stretnutí som mal od Pána Boha to potrebné „Zdravie a Šťastie“ a každý rok pravidelne v máji som sa tešil a prelietal oceán, aby som sa zakaždým v inej časti nádherného Slovenska stretol v nádhernej slovenskej prírode so svojimi priateľmi - Krasistami.

Krasistická párty v Kamennom potoku

Krasisti v Kanade

Na prelome septembra a októbra tohto roku sa uskutočnila cesta slovenských Krasistov po severoamerickom kontinente ako prejav úcty krajanom, ktorí dopomohli ku vzniku tohto jediného časopisu, ktorý vychádza na Slovensku nepretržite už od roku 1921. Slovo z Britskej Kolumbie v predchádzajúcom čísle informovalo svojich čitateľov aj o nedávnom jubilejnom 50. stretnutí milovníkov časopisu Krásy Slovenska na Michalovom vrchu pri Partizánskom (Bat'ovany).

Slavnostná omša v kostole Sv. Cyrila a Metoda

táciou v hlavnom meste Kanady, v Ottawe, na slovenskom veľvyslanectve. O pár dní neskôr, 29. Septembra, ich už uvítala početná skupina krajanov v slovenskom katolíckom kostole v Mississauga. V ten deň bola v tomto stánku aj slavnostná omša z príležitosti návštevy slovenských misionárov. Po výdatnom a chutnom „Pig Roast“ obede už nasledoval kultúrny program Krasistov.

Nádherná videová a diapozitívna prezentácia krás našej vlasti medzi Dunajom a Tatrami upútala všetkých prítomných. Daniel Kollar, prezident slovenských knižných vydavateľov, riaditeľ vydavateľstva Dajama a časopisu Krásy Slovenska (www.dajama.sk, www.krasy Slovenska.eu) nám spolu s kolektívom jeho ďalších spolupracovníkov predviedol zaujímavosti, ktoré sa mnohokrát snažíme objavovať pri našich návštevách rodného Slovenska. A skutočne, je čo obdivovať! Mnohé slovenské skvosty sú aj v zoznamoch UNESCO. Málokterá krajina na svete je tak bohatá, či už na prírodné alebo kultúrne pamiatky ako naše Slovensko.

Bola to veľmi dobre zorganizovaná akcia a vďaka patrí predovšetkým pánu farárovi Jozefovi Vanovi s cirkevníkmi z kostola Sv. Cyrila a Metoda a 7. sboru KSL z Toronta.

Máme byť na čo pyšní

Mnohokrát až vďalekej cudzine si uvedomíme, že krajina medzi Dunajom a Tatrami ma „svetové parametre“. Často medzi nás krajanov prichádzajú slovenskí politickí, ekonomickí a technickí experti, ktorí nám vysvetľujú vývoj na Slovensku. Dokážem však tvrdiť, že najrozumiteľnejší sú Krasisti. Neponúkajú nám „propagandu“ ako mnohokrát to robia „experti“, ale prinášajú nám od srdca hodnoty rodného Slovenska, ktoré sme si aj my priniesli v srdci do emigrácie.

Vďaka vám Krasisti – „Ambasádori“ Slovenska, ktorí konáte zásluhnú prácu pri propagácii krajiny, ktorá zostáva trvalo zapísaná v našich srdciach. Vaša „Homage“ cesta po severoamerickom kontinente bola pre nás, krajanov „za veľkou mláku“, nezabudnuteľným zážitkom.

Som pyšný na svojho deda, PAVLA STACHU, kolegu Miloša Janošku, spoluzakladateľov a redaktorov časopisu, typografa a hlavného organizátora zbierky na severoamerickom kontinente Mateja Sopku z Ružomberka a ďalších redaktorov, tlačiarov, dopisovateľov, čitateľov a hlavne súčasnému vedeniu časopisu Krásy Slovenska a vydavateľstvu Dajama, ktorí pokračujú v tomto hodnotnom diele.

VĎAKA VÁM VŠETkým!

Story and Photography by Paul Stacho, Stoney Creek, Ontario, Canada

Áno, treba neustále opakovať objektívne fakty. Časopis Krásy Slovenska vznikol nie vďaka VOSR a Leninovi, ale preto, že krajanovia zo severoamerického kontinentu pomohli finančnou zbierkou, a tak vlastne umožnili naštartovať tento časopis, ktorý má už 92-ročnú históriu a pomaly, ale isto „táha na stovku“. Ktorý časopis na Slovensku alebo aj vo svete môže Krásam Slovenska „roko-vo“ konkurovať?

Generácie obetavcov, či už redaktorov, administratívnych pracovníkov, tlačiarov, distribútorov, dopisovateľov a samozrejme predovšetkým čitateľov museli a musia robiť dobrú robotu lebo tento časopis, ktorý propaguje slovenskú prírodu, ľudí, turistiku, pamiatky, cykloturistiku, lyžovanie, jaskyniarstvo, tradície a množstvo ďalších zaujímavostí zo Slovenska a zo sveta, dokáže zaujať čitateľov rôznych vekových kategórií aj v „ťažkej internetovej dobe“.

Krasisti sa v piatok 27. septembra 2013 predstavili svojou púťovou profesionálnou prezen-

Mláťačka (mlatba) – polovica minulého storočia

Zuzana Medovarská v Kysáčskom kroji

240 rokov od príchodu Slovákov do Kysáča

Kysáč patri spolu s Bajšou, Kulpinom, Petrovcem a Selenčou k prvým slovensky osídleným obciam na území dnešnej Vojvodiny.

Rok 2013 pre slovenský ľud v celom svete sa nesie v znamení niekoľkých jubileí. Tohto roku uplynulo 1150 rokov od príchodu svätých Cyrila a Metoda na územie dnešného Slovenska, 20 rokov od vzniku samostatnej Slovenskej republiky, ako aj 150 rokov od založenia Matice slovenskej. Ani Slováci v Srbsku neoddychujú. Aj oni, jednotlivci, oslavujú niekoľko jubileí. Hlavne sa nesú v znamení príchodu Slovákov do určitej obce, resp. mesta. Tak napríklad obec Selenča tohto roku oslavuje 255. výročie príchodu Slovákov do tej obce, 260. výročie oslavuje obec Bajša.

Obec Kysáč, v ktorej ja žijem, tohto roku oslavuje 240. výročie príchodu prvých Slovákov do tejto obce. Dovolím si vám predstaviť krátku históriu tohto mesta, s bohatou tradíciou, ktorá ešte stále je a dúfam aj bude.

Necelých 18km od mesta Nový Sad vedľa kanálu DTD (Dunaj-Tisa-Dunaj, pozn. redakcie) učupená je dedinka spomínaná ešte v dávnom roku 1256 a znovu založená v roku 1457 ako súčasť Uhorského kráľovstva v Báčsko-bodrockej župe. Na prelome 16. a 17. storočia je spomínaná v Osmanskej ríši, v Segedínskom sandžaku, najprv ako súčasť Budinského pašalíka neskôr Egrinského pašalíka, no presnejšie písomné záznamy o nej píše trochu neskôr a spomedzi Srbov a Rumunov v roku 1773 sem na najjužnejšie končiny bývalého Uhorska prišli aj Slováci, prevažne z Novohradu, Pešti, Hontu či Trenčína a iných stolíc.

Kysáč (v minulosti Acsa resp. Kis Acsa po maďarský Kiszács, v srbskine Kisač) je jediná slovenská obec v okrese Nový Sad. Podľa posledného sčítania počíta 5,344 obyvateľov (v roku 2002 mala 5,568 a v roku 1981 6,220 obyvateľov). Podľa cirkevných kroník, Slováci sa prisťahovali do Kysáča počnúc rokom 1773 príchodom Juraja Vardžíka s jeho rodinou z Piliša (Matica slovenská v Kysáči píše, že prvý osadník je Michal Vardžík, ale ostatné informácie sú rovnaké). Za touto

rodinou sa prisťahovali aj ďalšie, a tak tu zotrvali aj ich potomkovia dodnes a svojím počtom tvoria jednu z najväčších obcí v Srbsku, v ktorých žijú Slováci.

Keď na túto zem prišli prvé slovenské evanjelické rodiny priniesli si so sebou Kralickú bibliu a Tranovského kancionál – drahé poklady cirkvi. Tieto rodiny svadby, krstý a ostatné ceremoniálne veci konajúce sa v kostole, vykonávali najprv u novofutockého rímskokatolíckeho plebána. Trvalo to tak necelé desaťročie až po vydaní Tolerančného patentu o povolení aj evanjelického vierovyznania na území Rakúsko-Uhorska.

S vlastnou cirkvou kysáčanom nešlo až tak ľahko ani po Tolerančnom patente. Slováci žijúci v susednom Báčskom Petrovci začínajú stavať chrám Boží, a tak sa Kysáčsky veriaci presúvajú k evanjelikom do Petrovca a samým tým sa Kysáč stáva dcérou-cirkvou Petrovského zboru na niečo viac ako 5 rokov. Potom mali Kysáčania túžbu mať svojho vlastného kňaza.

Prvý zborový farár Kysáčsky bol Michal Slamay. Iba o niekoľko rokov neskôr, Kysáčania si budujú pre svoje potreby vlastný chrám. Konečne 29. júna 1795 bola slávnosť založenia chrámu Božieho. Bolo to vtedy, keď v Kysáči pôsobil kňaz František Jesenský. Za posledných 240 rokov v Kysáči pôsobilo až 9 farárov, kým tými desiatimi sú manželia, farári Ondrej a Darina Marčokovci.

V súčasnej dobe sa Kysáč môže právom pyšiť tým, že práve odtiaľto pochádza zo 10 farárov súčasťných a i tých, ktorí už umreli. Sú to: Juraj Jesenský, Karol Langhoffer, Milan Michal Štrba, Michal Kolár, Branislav Kulík, Višňa Tóthová, Vladislav Ivičák, ako aj Igor Feldy a Juraj Nímet (pôvodom kysáčania). Vzácnym zdrojom zachovania údajov o pôvode rodín zapísal kňaz František Jesenský, ktorý do svojej zapisnice zapísal vyše 1400 jednotlivcov (iba muži) – evanjelikov (meno,

priezvisko, mesto a oblasť z ktorej prichádza a rok príchodu do Kysáča), čo je vzácnym pokladom.

Významným dátumom pre Kysáčanov je rok 1862, kedy sem prichádza z Trenčianskych Stankoviec Ján Branislav Mičátek – učiteľ, básnik, jazykovedec, maticiar, národný buditeľ. Oženil sa s Alžbetou Maršallovou, s ktorou mal deväť detí. Nám známejšie mená sú Ján Svätopluk, Vladimír, Eržika a Ľudovít Miloš, ktorý boli učiteľmi na školách, ale aj, ako ich otec, organizátormi kultúrneho života Kysáčanov, ktorý bol v tom čase na horšej stránke. Ján Branislav bol najmä organizátorom divadelnej ochotníckej činnosti v Kysáči a zakladateľom Slovenského čítacieho spolku a knižnice. Roku 1863 sa podieľal na založení Matice slovenskej v Martine a bol dôverníkom pre Bäcku.

Spisovateľ Ján Smrek mal tiež veľa toho spoločného s Kysáčom o čom verejnosť ani nevie. Mal tu známosti a Kysáč navštívil niekoľkokrát a pôvodnú verziu básnickej zbierky Básnik a žena venoval jednej kysáčanke (žiaľ o tom svedčí len písomné záznamy – všetky ostatné doklady sú spálené!). V Kysáči sa narodila prvá dáma vojvodinského filmu – Želmíra Břížová a tiež spisovateľia Andrej Ferko, Pavel Grňa, Michal Kysel'a, Daniel Pixiades a iní menej známi.

Keď počas druhej svetovej vojny bolo prenasledovanie Židov, nezaobišiel sa ani Kysáč. Podľa dokladov, z Múzea obetí genocídy v Belehrade, ktoré boli donedávna chránené od verejnosti sa píše, že celkovo päť rodín z Kysáča (počet 35 ľudí) boli odvedené do koncentračných táborov. Tí, ktorí sa tam nedostali boli následne v meste Nový Sad a v okolí zavraždení. V kontakte s Republikovým štatistickým úradom v Belehrade, dostal som mená obetí Holokaustu. Rodiny, ktoré boli odvedené do Auschwitzu, Jasenovca, či boli obeťami genocídy v Novom Sade sú rodiny Grossová, Hirlsová, Römerová, Iritzová, Baraňová. Najviac ich bolo z rodiny Gross až 8 obetí a najmladší z Ky-

sáčanov v Auschwitzi bol Mikuláš Rõmer, ktorý mal iba 15 rokov. Najmladšou obeťou bola Ružica Grossová, ktorá mala iba 6 rokov.

Musím pripomenúť, že na škole v Kysáči od prvých záznamov sa vyučovalo po slovensky, a tak je to aj dodnes. Kysáčske deti sa vyučujú na Základnej škole Ľudovíta Štúra, kde sa výučba koná dvojazyčne – po slovensky (dve triedy) a po srbsky (jedna trieda). Základnou ustanovizňou v súčasnosti je Kultúrno-informačné stredisko Kysáč, ktoré je nositeľom všetkých kultúrno-umeleckých podujatí v osade a pomáha aj ostatným spoločenským organizáciám vo zvel'adení kultúry a zachovaní obyčajov Slovákov v Kysáči. Pod svoju strechu zoskupilo okolo 300 ochotníkov, ktorí pôsobia v niekoľkých odbočkách. Tiež sa tu nachádza aj Rádio Kysáč – ktorý vysiela celý týždeň po slovensky, mimo piatku kedy sa vysiela po srbsky. Táto ustanovizeň každoročne

Konfirmácia v1959, farár Pavel Turčan

fotografie, spisy a rodokmene. Z druhej strany sa nachádza ďalší člen mojej rodiny, ktorý pracoval na obecnom úrade, takže aj odtiaľ sa nájdu rôzne povojnové spisy.

Na záver len toľko, že Kysáč patrí spolu s Bajšou, Kulpínom, Petrovom a Selenčou k tým prvým slovensky osídleným obciam na priestoroch dnešnej Vojvodiny, o ktorých kroniky o prisťahovaní Slovákov datujú už po roku 1745. Príčiny, prečo sa sem Slováci sťahovali, boli neúrodná pôda, rôzne choroby a najmä nemilosrdné utlačanie evanjelického obyvateľstva zo strany uhorskej šľachty a katolíckej cirkvi.

Slováci na týchto priestoroch zotrvali toľko rokov vďaka slovenským učiteľom a kňazom a doposiaľ si zachovali svoj slovenský charakter, jazyk i národné povedomie, svoju materiálnu i duchovnú kultúru.

Ivan Klinko, Kysáč / Srbsko

Jozef Roháček (prekladateľ Biblie) pôsobil v Kysáči 20 rokov

Kysáčsky svadobný a ľudový odev

organizuje Detský folklórny festival Zlatá brána, Kysáčsky spevník, Festival Zuzany Kardiniovej (divadelný festival) a Novoročnú estrádu – prezentácia celoročnej činnosti všetkých odbočiek KIS Kysáč. Okrem toho ustanovizeň organizuje verejné kultúrno-umelecké programy, divadelné predstavenia, literárne večierky, estrádne podujatia a výstavy.

Kysáč tohto roku neoslavuje iba 240. výročie príchodu Slovákov do tejto obce, ale i mnohopočetné

iné jubileá. Tak napríklad Hasičský spolok Kysáč oslavuje 80. výročie od založenia. 7. júla uplynulo 100 rokov od založenia Čítacieho spolku. Začiatkom roka sa oslavovalo 10. výročie obnovenia Spolku kysáčskych žien – kedy bola predstavená Hlas'udovská kuchárka z Kysáčskeho receptára.

Vďaka tomu, že môj prastarý otec bol činný pri cirkvi, doma mám zachovaný malý archív, ktorý sa týka evanjelickej cirkvi v Kysáči. Tiež staré

Ondrej Klinko a Júlia Chrt'anová, svadba 3. júna 1947

Spomienky slovenského učiteľa

Riaditeľom školy bez politickej príslušnosti bol vo zvolenskom okrese ako výnimka iba Marko Rajecký. Ako na ukážku, že aj taký môže byť.

Retrospektívny pohľad na takmer 70 ročné povojnové obdobie poukazuje na viaceré zmeny, ktoré sa v ňom udiali a ovplyvňovali celkový život a myslenie ľudí vo všetkých sférach spoločenského života. Pôvodné štátne ľudové školy sa premenovali na národné a cirkevné zanikli. Zanikli aj bývalé meštianske školy (druh nižšej strednej školy) a nahradili ich osemročné stredné školy, ktoré vznikali popri mestách aj vo väčších, strediskových obciach a prevzali zo základných škôl žiakov 6.-8. ročníka.

Zánik demokracie

Po februári 1948, keď KSČ sa stala vedúcou stranou a hybnou silou celej spoločnosti, začalo sa aj školstvo, popri vede, kultúre, priemysle, hospodárstve, športe a iných odvetviach, orientovať na Sovietsky zväz. Zo stien v triedach sa vytratil kríž, zanikla povinná modlitba pred a po vyučovaní. Školský inšpektor vykonával inšpekciu spolu s pracovníkom robotníckej triedy (členom KSS) bez pedagogického vzdelania. Škola začala byť politickou, socialistickou a ateistickou podľa hesla: Škola - vyháňa socialistickú výchovu.

Pionieri prenikajú do škôl

V roku 1949 zanikol obľúbený mládežnícky skauting a nahradili ho, podľa sovietskeho vzoru, Pionierska organizácia (PO) s červenými šatkami a Socialistický zväz mládeže (SZM) s modrými šatkami na krku.

Keďže na menšinových školách bolo ťažké nájsť vedúceho pre PO, boli touto funkciou poverovaní učitelia po predbežnom školení pre túto činnosť.

V tomto roku pribudol žiakom počnúc 5. ročníkom nový predmet, jazyk ruský, ktorý ovládalo iba veľmi málo starších učiteľov, takže mnohí boli iba samoukmi. Aby im nadriadený úrad ul'ahčil

situáciu, usporiadal pre nich cez soboty krátkodobé školenia, ktoré viedli učitelia majúci aké-také vedomosti z ruštiny, resp. učitelia, absolventi ukrajinských škôl, ktorí pôsobili v tom regióne.

Socializácia vidiela

V r. 1949, pri 5. výročí Slovenského národného povstania (SNP), vtedajší prezident ČSR a prvý tajomník Ústredného výboru KSČ Klement Gottwald, pri prejave vo Zvolene povedal, že u nás kolchozy nebudú, ale v ďalšej časti prejavu zdôraznil: „Nebude u nás socializmus bez prechodu vidiela k socializmu.“ A tak namiesto kolchozov ešte v tomto roku začali vznikať prvé Jednotné roľnícke družstvá (JRD). Do obcí prichádzajú politickí pracovníci-agitátori a silou mocou presviedčajú roľníkov o potrebe, dôležitosti a výhodách spoločného hospodárenia v JRD.

Dedinský učiteľ

Dedinský učiteľ to nemal v tom období ľahké. Musel s agitátormi spolupracovať často aj do neskorých večerných hodín. Od nadriadeného úradu dostal príkaz pôsobiť na rodičov, aby neprihlasovali svoje deti na vyučovanie náboženstva. Okrem toho bol poverovaný rôznymi úlohami, ktoré nijako nesúviseli s pedagogickou alebo osvetovou činnosťou, ako bol súpis hospodárskych zvierat, pomoc na Miestnom národnom výbore (MNV) pri rozpise kontingentov (povinných dodávok pre štát) mäsa, mlieka, obilnín, vajčiek. Často bol v jednej osobe obecným kronikárom, poslancom MNV, knihovníkom, správcom Osvetovej besedy (OB), zapisovateľom niektorej spoločenskej organizácie, režisérom divadelných predstavení.

Po vzore Sovietskeho zväzu

Začalo sa uplatňovať heslo Klementa Gottwalda, prezidenta ČSSR a 1. tajomníka ÚV KSČ

„So Sovietskym zväzom na večné časy a nikdy inak“. SSSR, neskôr ZSSR, nám začal byť vzorom vo všetkom. A tak bol vzorom sovietsky baník (stachanovec), sovietsky kolchozník (Štejmanove búbky na studený odchov teliat), sovietska vysoko výnosná pšenica (mironovská), sovietska metóda plánovaného hospodárenia (chozraščot), sovietska armáda, vojenská hodnosť (staršina) a politický pracovník v armáde (politruk) a sovietsky robotnícky korešpondent (robkor). A predovšetkým našim vzorom bola sovietska škola.

Zaostrené na výchovu a vzdelávanie

Aby boli učitelia dobre ideologicky a politicky podkutí, absolvovali rôzne kratšie i dlhšie štatopolitické a odbornopolitické školenia a kurzy, poväčšine cez letné prázdniny, ktoré sa končili záverečnými pohovormi a potvrdením o účasti. Naš učiteľ národov Ján Ľom Komenský sa pomaly, ale isto dostával do ústrania, až sa naň takmer zabudlo. Jeho miesto zaujali takí sovietski pedagógovia a psychológovia ako: Ušinskij, Smirnov, Teplov, Vinogradov, Kairov, Jesipov a Gončarov. Ku skvalitneniu úrovne socialistickej školy prispel aj sám J. V. Stalin svojou geniálnou prácou „Marxizmus a otázky jazykovedy“, diela, ktoré museli učitelia povinne študovať.

Súдруhovanie

Na jednom ideovopolitickom školení v Banskej Bystrici (1950) vedúci školenia pri jeho otvorení medziiným povedal: „Budeme sa oslovovať navzájom súdruh, súdružka a tykať si“. Súdruhovanie sa tak prenieslo aj do škôl a úradov. Oslovenie pán zaniklo a udržiavalo sa iba pri niektorých povolaniach, napr. pán doktor a pán farár.

Závideli učiteľom prázdniny

Niektorí zhora prišiel s návrhom, že učitelia oproti iným štátnym zamestnancom majú pridlhé

prázdniny a navrhoval, aby mali iba 4 týždne. I museli sa teda učitelia uskromniť so svojou dovolenkou a zapájať sa do takých verejnoprospešných prác cez letné prázdniny ako bola agitácia pri zakladaní JRD, pomoc už v existujúcom JRD (žatva, senokosba...), práca na MNV, mimoškolská činnosť v spoločenských organizáciách, účasť na seminároch, kurzoch, školeniach, činnosť v miestnom rozhlas, či zhotovovanie rôznych plagátov. Výkaz o takejto činnosti s udaním počtu odpracovaných hodín predkladali učitelia začiatkom septembra Okresnému národnému výboru, Odboru školstva (ONV OŠ).

Pocta dobrým učiteľom

V r. 1955 sa zrodil Deň učiteľov. Vyznamenávali či odmeňovali na ňom pravdaže predovšetkým pedagógov za mimoriadnu angažovanosť pri rozvoji socialistickej vlasti, pri mimoriadnej aktivite pri socializácii dediny, pri uplatňovaní vedúcej úlohy KSS pri vyučovaní, za verejnoprospešnú činnosť, za funkcie ako aktivista Okresného výboru KSS (OV KSS), poslanec MNV, propagandista, sudca z ľudu. Len tak okrajovo sa prihliadalo aj na výchovno-vyučovacie výsledky, za získavanie žiakov do poľnohospodárskych učilíšť a baníctva. Vyznamenaní učitelia dostali diplomy s titulom Vzorný učiteľ (Zaslúžilý učiteľ).

Ideovopolitický rast

Aby sa učitelia aj ideovopoliticky vzdelávali, povinne na pracoviskách navštevovali v mimopracovnom čase politické školenia. Spočiatku to boli len Základné krúžky, neskôr náročnejšie formy ako Večerná škola marxizmu-leninizmu (VŠML) či Večerná Univerzita marxizmu-leninizmu (VUML), ktoré sa končili záverečnými pohovormi. Okrem toho museli odoberať aspoň jeden denník stránickej tlače (KSS!) a nestačilo si ho kupovať v stánkoch Poštovej novinovej služby (PNS). Niektorí riaditelia škôl vyžadovali od svojich podriadených potvrdenie pošty o odbere alebo si ho sami vyžiadali.

Veľmi úspešní absolventi VŠML (VUML) boli potom lektormi v nižších útvaroch politického školenia, vedené ako náhradné kádre pre funkciu zástupcu alebo riaditeľa školy, a tí mimoriadne schopní a úspešní, boli poverovaní aj dôležitými verejnými alebo politickými funkciami. Tak napríklad vo zvolenskom okrese jeden učiteľ prešiel pracovať do aparátu OV KSS na úsek školstva a kultúry, druhý sa stal riaditeľom Okresného osvetového domu, tretí sa stal predsedom ONV, štvrtý sa vyšvihol na vedúceho tajomníka OV KSS a jeden dokonca prešiel po krátkom pôsobení na OV KSS až na Ústredný výbor KSS do Bratislavy.

Riaditeľom školy, inšpektorom, či iným funkcionárom štátnej správy sa mohol stať iba dobre preverený člen KSS aj to len so súhlasom OV KSS. Riaditeľom školy bez politickej príslušnosti bol vo zvolenskom okrese ako výnimka iba Marko Rajecký ako na ukážku, že aj taký môže byť.

Sledovanie kňazov

Na ONV bola zriadená funkcia cirkevného tajomníka, ktorého úlohou bolo sledovať činnosť kňazov, ich kázne v kostoloch, ich lojalitu k socialistickému zriadeniu, ale tiež či učitelia a iní verejní funkcionári si nedávajú deti krstiť, či sa nesobášia v kostole, či sami nenavštevujú cirkevné obrady. A tak boli pomerne časté prípady, že si učitelia dávali krstiť deti vo vzdialených regiónoch, kde ich nikto nepoznal, no aj tak sa vystavovali riziku, že pri odhalení by mohli byť prepustení zo zamestnania.

Dôveruj, ale preveruj

Istý školský inšpektor pri návšteve dedinských škôl požiadal o nahliadnutie do súkromného bytu, aby si overil v akých podmienkach učitelia bývajú. Bola to však len zámienka k tomu, aby si overil, či sa v byte nenachádza kríž, soška či obrazy svätých. Ak by ich tam našiel, znamenalo to pre dotyčného uvoľnenie zo štátnych služieb alebo preradenie na pracovisko, kde by neprichádzal do styku s výchovou mládeže. Odôvodnením bolo nesplňovanie požiadaviek, týkajúcich sa dôsledného uplatňovania marxisticko-leninskej ideológie a komunistickej výchovy pri vyučovaní, ktoré sa vyžadujú od socialistického učiteľa.

Náboženstvo ako brzda socialistickej výchovy

Vyučovanie náboženskej výchovy (NV) sa rôznymi taktikami sťažovalo. Vyžadovala sa prihláška s podpismi oboch rodičov, vyučovanie sa zarad'ovalo na neskoršie popoludňajšie hodiny, až po krúžkovej činnosti a vyučovaní nepovinných predmetov, kedy už žiaci dochádzajúci z okolitých obcí, nemali vhodné dopravné prostriedky na návrat domov. A nakoniec rodičia často neprihlásili dieťa na náboženstvo v obave, že by sa pred ním uzavrela cesta na strednú či snád' neskôr na vysokú školu, keďže v komplexnom hodnotení odchádzajúceho žiaka zo základnej školy sa uvádzal postoj rodičov k socializácii ako aj to, či dieťa navštevovalo hodiny NV, čo mohlo do značnej miery priaznivo alebo negatívne ovplyvniť prijatie žiaka na výberovú školu.

Riaditelia škôl so silnou religiozitou obce to nemali ľahké a neraz si „zlízlí“ na porade riaditeľov ostré slová ideologického či vedúceho tajomníka OV KSS ak sa na ich škole stav prihlásených na NV neznižoval alebo ak niekedy zaznamenával dokonca aj mierny vzostup.

Na školách, kde sa vyučovala NV, dostali učitelia pokyn na jeho sledovanie a hospitáciu, aby si overili, či snád' farár (katechéta) nešíri bludy a nemarí ich socialistickú výchovu. Najlepšie na tom boli školy, kde za pomoci „šikovného“ riaditeľa a ideologicky uvedomelého kolektívu sa dosiahol stav, že sa tam NV vôbec nevyučovala. Takú školu ONV a OV KSS potom vysoko hodnotili.

Propagácia sovietskej tlače

Aby bola výchova na školách ešte socialistickejšia a internacionalistickejšia, bolo treba ešte viac čítať a rozširovať sovietskú tlač. Preto každá Základná deväťročná škola (ZDŠ) pre 1.-9. ročník dostávala výtlačky časopisov Učiteľ'skaja gazeta, Ogoňok, Sovetskaja ženščina, Krest'janka, Krugozor, Vokrug mira, Sovetskaja molod'ož, ktorú okrem ruštinárov takmer nikto nečítal. To však nestačilo. Bolo treba odber časopisov propagovať aj medzi žiakmi, pre ktorých boli určené detské časopisy Barvinok, Kolobok, Murzilka, Ogoňok. Medzi školami prebiehala celoslovenská súťaž o najvyšší odber.

Následky údajnej „kontrarevolúcie“

Po vstupe vojsk Varšavskej zmluvy na územie ČSSR a nástupe nového vedenia KSČ na čele s G. Husákom, sa začala očista strany (KSS) od oportunistických živlov a previerky vo všetkých sférach našej spoločnosti, teda aj v školstve. Postihnúť nepohodlní učitelia mali pozastavené členstvo v KSS alebo boli z nej vylúčení. Osoby s prerušným členstvom nemohli ďalej vykonávať vedúce funkcie, boli ukrátení na príemkoch,

slovom neboli spol'ahliví. Najhoršie na tom boli vylúčení členovia z KSS, ktorí sa museli rozlúčiť s učiteľstvom, pretože, ako sa to uvádzalo aj v mojom prípade o výpovedi zo školských služieb, uvádzali sa tam tieto dôvody:

„Nesplňate predpoklady ustanovené právnymi predpismi pre výkon dojednanej práce v tom, že nezabezpečujete požiadavky kladené na prácu socialistickej školy, nakoľko neuskutočňujete politiku KSČ, čo ste preukázali v rokoch 1968-1969. Nerozvíjali ste v mládeži internacionálne čítanie a neprehľbovali ste priateľstvo so socialistickými krajinami, predovšetkým so Sovietskym zväzom, čo je v rozpore so sľubom socialistického učiteľa.“

Poznamenávame, že ONV OŠ vo Zvolene nemá možnosť zamestnať Vás v dôsledku uvedeného dôvodu ani inom pracovisku na úseku školstva. ...Vedúci Odboru

Vo zvolenskom okrese bolo vylúčených 10 učiteľov, ktorí sa mohli zamestnať len vo výrobnej sfére ako robotník, skladník, kurič, vrátnik, vodič auta, autobusu, a traktorista v JRD. Na moje odvolanie, prišla odpoveď, ktorá nedala na seba dlho čakať. Bola stručná:

„Vaše odvolanie proti výpovedi z prac. pomeru zo dňa 5.3.1975 sme obdržali a oznamujeme Vám, že trváme na výpovedi z pracovného pomeru dňom 1. decembra 1975. Týmto Vaše odvolanie považujeme za vybavené.“ ...Vedúci Odboru

Obrodný proces

Po zániku totalitnej ČSSR, ale najmä po vytvorení samostatného Slovenska v r.1993, sa začína revitalizácia spoločenského života. Obnovuje sa demokracia, zavial duch slobody.

Opäť sa nám začal otvárať svet a my jemu. Postupne sa otvárajú aj súkromné a cirkevné školy, umožňuje sa štúdium v zahraničí, začínajú sa stavať nové kostoly, čo za totality bolo nemysliteľné. Obnovujú sa aj náboženské procesie (Levoča, Šaštín, Staré Hory, Litmanová), ktoré boli predtým obmedzované a zaznávané. Napíňajú sa bohoslovcami kňazské semináre a kláštory, ktoré boli po Barbarskej noci (1950) zrušené, ba kde tu vznikajú aj nové, napr. v Bratislave (saleziáni Don Bosca), vo Zvolene a Sompore (benediktíni).

Katolícka cirkev dostala zelenú aj v masmédiách. TV kanál LUX vysiela prenos bohoslužieb a procesií či blahorečení za svätých a iných významných udalostí z Vatikánu. Aj cirkevné obrady (krst, birmovka, sobáš, pohreb) doposiaľ ponížené zaznávané a potláčané, sa stali už bežnými a bezproblémovými. Vzrástla aj návštevnosť kostolov, najmä mládeže.

Nuž také to bolo obdobie: búrlivé, rušné, nepokojné, niekedy nepochopiteľné, ako to býva pri zmenách spoločenského systému, období nepravostí, prenasledovania, krutostí a útľaku. Je to chvalabohu už za nami. Zostáva už len v spomienkach staršej generácie, ktorá sa o ne občas podeliť so svojimi deťmi a vnukmi.

Andrej Štelmák, Sliač, Slovakia

Post scriptum

Príspevok neopisuje všetky detaily danej problematiky. Snaží sa aspoň čiastočne oboznámiť čitateľov s problémami, s ktorými sa bolo treba boriť v totalitnom štáte.

Život v Nemecku

Nemci sú synonymom pre poriadok a disciplínu. Ako však funguje bežný život po „nemecky“?

V máji pred rokom sme sa rozhodli začať nový život. Byť s hypotékou sme predali, zbalili pár kufrov, krabíc a našich dvoch synov vo veku jeden a tri roky a vyrazili. Napriek celoživotným putám k rodine a priateľom sme tento krok podnikli s presvedčením, že je to správna vec.

Úprimne, nebolo mi všetko jedno. Bola som síce nadšená zo zmeny, ale predsa len... Rodičia d'aleko, žiadni blízki priatelia či známi, deti budú musieť začať v novom prostredí, kde hovoria rečou, ktorej vôbec nerozumejú. Započula som aj názory, že je tam všetko oveľa drahšie, že samotný príjem ochudobňuje vysoké odvody, že je život v mnohom komplikovanejší a mňa čakala navyše slušná jazyková bariéra (keďže som svoj študijný potenciál orientovala na angličtinu). Našťastie sme s manželom dobrodružné povahy a deti brali presun do novej krajiny ako výlet. Presnejšie, mladší syn si neuvedomoval vôbec nič. Podstatné pre neho bolo, že sme boli všetci spolu a inak svet „gombička“.

Tak aký je vlastne život v Nemecku?

Neviem, či je 15 mesiacov pobytu v tejto krajine dostatočný čas na názor, ale napriek tomu som si ho po 35tich rokoch života na Slovensku vytvorila.

Nemci sú disciplinovaní

Ak by som mohla ich spôsob života pretransformovať do akéhosi motta, znelo by asi takto: „**Pravidlá platia pre všetkých**“. Nemci sú všeobecne známi svojou precíznosťou. A to platí skutočne vo všetkom. V čase príchodu a odchodu do a z práce, (majú výrazne nepriateľský vzťah k nedochvilnosti v tom najširšom možnom kontexte - rôzny charakter stretnutí, rodičovské združenia, návštevy...), v dodržiavaní maximálnej povolennej rýchlosti a dopravných značiek všeobecne, v platnosti ústnych dohôd, v dodržiavaní systému bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci (zásadne ho rešpektuje každý, od najvyšších šéfov po posledného pomocného pracovníka bez výnimky), v dodržiavaní platobných termínov a dalo by sa pokračovať do nekonečna.

(Ne) zneužívanie systému

Vypísať sa na „maródku“ z dôvodu prípravy na nejakú skúšku v škole, potreby niečo si vybaviť, či akékoľvek aktívne činnosti počas pracovnej neschopnosti sú nemysliteľné.

Čo priamo súvisí s faktom, že je náhrada mzdy v prí-

pade nemoci v plnej výške. Platí teda, že systém dáva, ale neodpúšťa.

Nedávno rezonoval prípad, keď sa fotografia ženicha objavila na sociálnej sieti s nevestou na rukách v období, keď bol dlhodobejšie práceneschopný z dôvodu zdravotných problémov s chrbticou. Zamestnávateľ okamžite rozviazal pracovný pomer z dôvodu zneužívania systému zdravotného poistenia. Ak by mal problémy s chrbticou, nemohol by nevestu na ruky vôbec vziať. (Nápad zdieľať tento šťastný okamih na internete bol každopádne za všetky drobné...). Dôvody na poskytovanie rôznych sociálnych dávok sú pravidelne preverované a poberateľ sa musí podrobiť skúmaniu jeho situácie vždy, keď to daný úrad vyžaduje.

„Multi-kulti“ život Nemcov

Cudzincov je tu obrovské kvantum. Dokonca si začínam myslieť, že sú na tom Nemci s demografickou prognózou ešte horšie, ako si nahlas pripúšťajú. Na druhej strane, (podľa slov nemeckých rodákov z dôvodu minulosti národa) sú obdivuhodne tolerantní voči všetkým ostatným národnostiam. Formuláre na úrade som našla nielen v tradičnej angličtine a turečtine, ale aj v českom jazyku. Plne človeka akceptujú, sú ochotní, milí a všemožne v integrácii pomáhajú. Ja viem, možno je to iba naoko, ale niekedy to pre príjemný pocit stačí. Preto konštatujem, že ak človek vynaloží snahu v štúdiu jazyka, stretne sa s pravidlami a podaním pomocnej ruky.

Nemci a štátna správa

Paráda. Elektronická štátna správa, dokumenty a zmluvy cez internet, okamžité spätné väzby, dostatočný časový priestor na reklamácie a aplikovanie zmien v zmluvných vzťahoch, ústretovosť úradníkov. Okrem iného pre mňa obrovské plus - stretnúť Nemca, ktorý nevie hovoriť plynule

po anglicky, je výnimočné. Angličtina je druhý, evidentne často používaný jazyk (alebo majú vynikajúce metodické postupy, ako ju učiť tak, aby boli ľudia kedykoľvek schopní v angličtine reagovať).

Nemci a zdravotný systém

Tak to je na dlhšiu debatu. Ak by som zhrnula základné rozdiely, spomenula by som, že je zdravotná starostlivosť pre deti do 18 rokov bezplatná vrátane liekov. Okrem toho pracujú lekári dlhšie, ako na Slovensku. Ambulancie praktických lekárov a špecialistov sú pre ľudí otvorené do neskorých popoludňajších hodín, niekedy i niekoľkokrát v týždni do večera. Ošetrovanie zubov bolo bez doplatkov. Týždeň po návšteve zubára prišiel od poisťovne list s pod'akovaním, že si dávam na chrupe záležať a ponúkajú mi preplatenie profesionálneho vyčistenia zubov (rozumej bielenie) v hodnote 54 Eur a benefit v podobe permanentky do miestneho fitnesscentra.

Nemci a výchova detí v škôlkach

O tom podrobnejšie nabudúce. Dovolím si iba naznačiť, že môj 3 ročný syn (priznám sa, aj ja) som zostala zo striktného režimu v škôlke prvé týždne zaskočená. Pritom mal syn rok slovenskej škôlky za sebou, takže fungovanie v kolektíve pre neho nebola žiadna novinka. Iba toľko...všetok tento poriadok a prepracovaný systém sa to začína už v jasliach... mladší syn si to práve skúša na vlastnej koži. A to som si myslela, že sme doma prísní...

Zuzana Herichová

Kráčame denne po Paríži, snažíme sa uchopiť čo najviac z jeho nekonečnosti, splynúť s jeho atmosférou a našim prianím je Vám sprostredkovať aspoň malú mozaiku jeho šarmu, krásy a výnimočnosti. Veríme, že sa nám podarí zaujímavo a príjemne sprevádzať Vaše kroky po Paríži. Paríž z pohľadu ľudí, ktorí sa v ňom už necítia cudzincami. „**Paríž je pohyblivý sviatok**“ - Ernest Hemingway.

Maskaróny

24. 9. 2013

Nejde o omyl s makarónom, ani makarónkou, ide o architektonický termín, pre Paríž tak typický. Dívajú sa na vás z mnohých budov, mračia sa, škeria, vycierajú zuby, vytŕčajú rožky, mrštia obrvy, zazerajú a sledujú vaše kroky po uliciach Paríža.

V architektonickej terminológii „mascaron“, alebo po slovensky „maskarón“ je kamenná ozdoba, najčastejšie znázorňujúca ľudskú hlavu, niekedy strašidelnú, niekedy napoly zvieraci, niekedy zvieraci. Pôvodnou funkciou maskarónov bolo odháňať zlých duchov, aby neprenikli do budovy. Slovo maskarón pochádza z talianskeho Mascharone, odvodeného z arabského Mascara, čo znamenalo „figliarstvo, žartovanie“. Maskaróny vidíme častokrát pri oknách, nad dverami, na fasádach haussmanských budov, nad oblúkmi, na mostoch, na fontánach, kde im z úst tryská voda. Ako uvádza Wikipédia, táto architektonická tendencia prichádza do Francúzska z Talianska. Taliani Rosso Fiorentino a Le Primatice prichádzajú pracovať do Fontainebleau pre francúzskeho kráľa Františka I. Za kráľa Henrika II. aristokratický dom Carnavalet, postavený v rokoch 1548 - 1560, predstavuje masky rozložené nad oblúkom a maskarón sa dostáva aj do ozdoby fasád štvorcového dvora Paláca Louvru.

V Paríži je ich nespočetné množstvo, na každom kroku, v každej štvrti, takmer v každej ulici. Slávny most zaľúbencov Le Pont Neuf zdobí 381 maskarónov reprezentujúcich hlavy lesných a pol'ných božstiev z antickej mytológie, rôznych zhýralcov a lesníkov.

Vo všeobecnosti tváre vidno spredu, okolo tváre poprepletané pramene a chumáče vlasov. Nikdy dva maskaróny nie sú rovnaké, práve naopak, častokrát znázorňujú protiklady, napríklad starobu a mladosť. Ročné obdobia majú podobu tváre obklopené kvetmi, jeseň znázorňuje hlava so strapcami hrozna a zima je v podobe starca.

Septembrové a októbrové mäkké lúče už nie moc hrejúceho slnka, sú ideálnym časom, keď sa oplatí pri prechádzkach Parížom dvíhať oči k fasádam haussmanských budov a vnímať svetelné hry a tiene, spomedzi ktorých sa na vás usmievajú, či škeria maskaróny – tváre plné fantázie.

M.D.D., Paristep

Parížske desatoro

<http://www.paristep.com/sk/clanky/desatoro.html>

1. Neponáhľajte sa, ešte nikto nestihol v Paríži všetko, tri hlavné ciele na deň stačia.
2. Naštudujte si vopred plán mesta a metra, vyskúšajte viacero reštaurácií, brasserií.
3. Dajte Parížu možnosť, pri posedení v kaviarni, v parku, aby podošiel k Vám.
4. Šetrite silami vrámcí Vášho programu aj na parížske večery, bývajú najkrajšie.
5. Hovorte francúzsky, i keď len pár slov, angličtina vždy dvere neotvára.
6. Po vstupe do reštaurácie počkajte, kým vám čašník nenavrhne konkrétny stôl.
7. Pripravte sa na väčšiu ústretovosť ľudí, ako sa o Francúzoch hovorí.
8. Očakávajte menšiu hotelovú izbu a horšie pohodlie, ako ste videli na internete.
9. Neberte si na prehliadky tenisky, ruksak a mapu, ľudia budú k Vám otvorenejší.
10. Na eskalatoch stojte vpravo, miestni nie sú na dovolenke, na ľavej strane sa ponáhľajú.

Jan Schinko jr., Paristep

Mária Dopjerová Danthine je Slovenka žijúca v Paríži. Svoje zážitky so života v Paríži publikuje na portáli <http://www.paristep.com/sk/>.

Vo svojej knihe „Paríž, môj druhý domov“ (<http://www.martinus.sk/?utm=153364>) ponúka slovenským čitateľom zaujímavý súhrn postrehov a poznatkov zo svojej integrácie vo Francúzsku, ktoré nazbierala počas štrnástich rokov života v tejto krajine. Keďže spolu s belgickým manželom vychováva tri deti, ťažiskom jej knihy je výchova k bilingvizmu, problémy, s ktorými sa dennodenne stretáva dvojjazyčná domácnosť. Autorka sa zameriava aj na ťažkosti, ktoré vyplývajú z koexistencie viacerých kultúr a národností na pracovisku i v bežnom živote a zamýšľa sa nad významom slova domov.

O Halloweene a láske k iným krajinám

Národnú hrdosť sme skryli do škatule od topánok. Sme ako opice, ktoré musia napodobňovať iných, aby mali pocit, že život stojí za to.

Jesenné a tento rok veľmi teplé slnečné počasie nám neprináša len kopu opadaného lístia a zrelú úrodu. Jeseň sa nám už tradične spája aj so zaplnenými cintorínmi, horiacimi sviečkami a čoraz častejšie aj s vyrezávanými tekvicami a strašidelnými maskami. Halloween sa stáva populárnym sviatkom i v takej kresťanskej krajine, akou je Slovensko.

Zabudnuté kresťanské korene

Halloween je pôvodne pohanský keltský sviatok Samhain, teda pohanský nový rok. Oslavuje sa posledný októbový víkend. I keď má tento sviatok korene v Írsku, dnes je populárny hlavne vďaka krajinám, ako sú Spojené štáty americké, Kanada či Veľká Británia. No nielen tu sa ľudia koncom októbra prezliekajú do kostýmov a deti dostávajú cukríky. Tento sviatok už do svojich osídel chytil aj mnoho európskych štátov, medzi nimi aj naše Slovensko. Slováci sa tešia na halloween-ske párty a svoje domovy zdobia motívmi tekvic.

Čo to vlastne sláviame? Čo znamená tento sviatok pre našu kresťanskú krajinu? Absolútne nič. Svojich zosnulých si ctíme zapálením sviečky na cintorínoch a pravými sviatkami by pre nás mali byť Vianoce a Veľká noc, kedy si pripomíname narodenie a smrť Ježiša Krista. Nie sme pohania, aby sme slávili Halloween. Napriek tomu sa tak správame. Tešíme sa na prezliekanie do stupídnych a často až morbidných kostýmov, no na pravý význam našich kresťanských sviatkov sme zabudli. To, že Vianoce nie sú len darčeky a Veľká noc ľahko zarobené peniaze, vie už málokto.

Komerčnosť za hodnoty

Kto za to môže? Ľudia? Systém? Isté je, že kapitalizmus, ktorým žijeme, stojí na kapitále a vidina zárobku otvára sviatkom náruč. V USA podnikatelia najviac zarobia v Vianociach a

druhým najziskovejším sviatkom je práve Halloween. Niet sa teda čo čudovať, že tekvice na nás svietia z výkladov už od septembra a začiatkom októbra nám supermarkety ponúkajú širokú škálu vianočného tovaru. Tento rok zašli podnikatelia dokonca ešte ďalej. Oba sviatky pre urýchlenie prepojili, a tak ste v supermarketoch už od septembra mohli naraziť na sviečky a tekvice hneď vedľa vianočných figúrok z čokolády. Duchovnú podstatu nahrádza komerčnosť najhrubšieho zrna. Ziskuchtivosť nepozná hraníc.

No nielen to je smutné. Slováci oslavujú Halloween, typický pre západnú kultúru. Ale dôležité medzníky našej vlastnej histórie si pripomenúť nevieme. Nedávno bežala v televízii reportáž, kde sa 28. októbra pýtali žiakov v škole, čím je pre nás významný tento deň. Mladí odpovedali jednoznačne: „Karnevalom. Halloweenom.“ To, že v tento deň vznikla prvá Československá republika a my sme konečne zo svojich rúk zhodili okovy Uhorska, netušil nikto z nich. Ani to, že

tento rok tomu bude už 95 rokov. I keď komunistický režim zanechal jazvu na mnohých rodinách, nemožno mu uprieť úctu k ženám, starším, úctu k národu a sviatkom. A nebol potrebný ani rozličný tovar v obchodoch, stačil karafiát a slávnostný program v médiách alebo v kultúrnych domoch. My sme však naše typické sviatky vymenili za tie západné, tak, ako sme lásku k Slovensku vymenili za lásku k Amerike a k iným krajinám.

Meníme. Zn. naše za vaše

Dnes sa mnoho mladých hanbí za to, že sú Slovákmi. Na svoju krajinu sa pozeráme cez čierne okuliare. Z nosa ich skládame len vtedy, keď náš zrak upierame na západ. Vtedy vidíme všetko ružovo a na tienisté stránky nedovidíme. Nie, nie sme bohatá a prosperujúca krajina. No milovať svoju vlasť len kvôli špičkovej ekonomike je veľmi povrchné. Koniec koncov, ako celá táto doba. Neustále zabúdame na svoje obrovské kultúrne a prírodné bohatstvo, ktoré nám tu naši predkovia zanechali. Aj na to, ako museli bojovať o slobodu a vlastné hranice.

Je to azda všetko málo, keď aj tak milujeme cudzie krajiny viac ako Slovensko? Prečo z neho potrebujeme robiť cudzinu? Ponuka v McDonalldi je oveľa lákavejšia ako bryndzové halušky, chodenie v strašidelných maskách je záživnejšie než pálenie sviečok na cintorínoch a ozrutné mrakodrapy nás vedia nadchnúť viac ako malebné chalúčky vo Vlkolínci. Zaodievame sa do vecí s motívom americkej alebo britskej vlajky a slovenské symboly vytiahneme zo zaprášenej škatule len počas majstrovstiev sveta v hokeji. Vtedy sme veľkí národnári a Amerika či Kanada sú pre nás úhlavnými nepriateľmi.

Národ, to sme my

Nedokážeme za svojou krajinou stáť, a preto nemôžeme byť ani silným štátom. Sme tvární ako plastelína. Neustále púšťame za svoje hranice to, čo tam nepatrí. Rusko je jednou zo svetových veľmocí práve preto, že dokáže vždy a v každej situácii stáť za svojimi hodnotami. Preto je pre pravoslávny štát absolútne neprípustné oslavovanie sviatkov, akým je Halloween. A my?

Zapredali sme sa. Národnú hrdosť sme skryli do škatule od topánok. Sme ako opice, ktoré sa musia prispôbovať a napodobňovať iných, aby mali pocit, že život stojí za to. Oslavujeme západné sviatky, jeme západné jedlo a spievame pesničky zo západu. Sloboda pre nás znamená utiekanie sa k vidine lepšej ekonomiky. Kto teda sme a kam smerujeme? Či sa nám to páči, alebo nie, stále sme Slovákmi. Stále sme súčasťou tohto národa. No ak nemáme úctu k nemu, nemáme úctu ani k samým sebe. A bez úcty sú naše životy ako halloweenska tekvica – prázdne, strašidelné a bez hlbšieho významu.

Nikola Kokiová

Chcela byť farárkou

Je mladá, krásna. Talentovaná, inteligentná.

Úspešná študentka žurnalistiky. Junior redaktorka TASR, ktorá, ako sama hovorí, svojimi článkami chce ľudom otvárať oči. Nevyhýba sa závažným témam, ona ich vyhladáva. Jej titulký priťahujú, jej texty zatínajú do živého. Zdravo provokujú. Doma je v politike i v kultúre, zaujíma ju filozofia aj šport, spoločenské, aj náboženské otázky. Zahrala si v divadle, vo filme, v prednese poézie zaujala na celoštátnej úrovni. Preto sa rozhodla pre novinárčinu a ešte čosi o sebe prezradila **Nikola Kokiová**.

Tak prečo žurnalistika, bola to správna voľba?

Keď som bola malá, chcela som byť farárkou (smrteľne vážne) a v období dospievania som bola presvedčená, že nič iné ako právnička zo mňa byť nemôže. Svoje poslanie som videla v pomoci druhým, chcela som vo svete spravodlivosť. Lenže už systém prijímania na právnické fakulty na Slovensku nie je košer. Keby nebolo na strednej škole ľudí, ktorí vo mne objavili talent a dar slova, neviem, kde by som dnes bola. Pochopila som, že právnikov je veľa a pomáhať ľuďom môžem aj prostredníctvom svojich článkov tak, že im budem otvárať oči a hľadať pravdu. Takže preto žurnalistika. A bola to správna voľba... keď už pre nič iné, tak aspoň pre ľudí, ktorých som spoznala.

Ako sa študuje evanjeličky na katolíckej univerzite?

Keď už spomínate univerzitu, nedá mi nedoplniť otázku o správnej voľbe. Mnohí mi doteraz vyčítajú, že s mojím potenciálom som išla študovať žurnalistiku do Ružomberka, nie do Blavy. Áno, Komenského univerzita má meno a prístup k najväčším celoslovenským médiám, ale myslím si, že to, či z vás bude dobrý novinár, neurčuje, či dostanete titul z UK, alebo KU. A späť k otázke. Kým som nechodila na katolícku univerzitu, vôbec som medzi týmito dvoma vierovyznaniami nerobila rozdiely. No na škole som pochopila, že katolíci ich robia. Počula som, že sme odpadlíci, a hneď nato otázku, či máme advent. Pochopila som, že mnohí vôbec netušia, aké sú vlastne medzi nami rozdiely. Tak či onak, katolíci, alebo evanjelici, pre mňa je dôležité, že sme kresťanmi. Aj keď sa niekedy naozaj cítim ako malý Luther.

Budú to printové médiá, kde by si sa rada videla?

Nič iné ako print si neviem predstaviť. S úsmevom rada hovorím, že do telky nemám face a do rádia hlas. Ale Puškárovú v relácii Na telo by som rada vymenila :-). Ale vážne... print je skvelý v tom, že ľudia nevnímajú vás ako osobu, ale vnímajú len to, čo im chcete povedať – vaše myšlienky, názory a postoje. Nechcem, aby si všímali mňa, ale moje články. To je pre mňa podstatné.

Viem, že máš rada hokej, Šatana, Liptovský Mikuláš a rada píšeš listy. Čo ťa ešte charakterizuje?

Áno, listová korešpondencia má úžasné čaro. No, som zástankyňou tradičných hodnôt, odmietam systém kapitalistického pažravca a zisk ako absolútnu hodnotu, milujem poéziu, divadlo a film. Som taká rozpoltená osobnosť – na jednej strane nežné žieňa, ktoré zbožňuje tulipány, krásne veci a veľa hovorí o láske, na druhej strane zas neposedné chlapčisko, ktoré chodí na rally, vo všetkých prehrávačoch má plno Landu a kedysi bol zo mňa aj dobrovoľný hasič. Riadim sa krédom „Ži dnes“ a do všetkého, čo robím, dávam kus svojej duše. Veľa rozprávam, veľa čítam a veľa píšem. Za svoju pravdu sa viem aj pobiť, ale len vtedy, keď si za ňou dokážem stáť a ustojím aj kritickú rozpravu. A som so sebou večne nespokojná (hlavne s nosom a mojimi torpédoborcami, rozumej bokmi).

Si Slovenka telom aj dušou, ale predsa len, keby si si mohla vybrať krajinu, kde by sme ťa našli?

Tí, ktorí ma poznajú, by určite vedeli na túto otázku jednoznačne odpovedať. Áno, som veľkí národnár, ale tak ako som Slovenka, tak som aj Slovanka a veľká rusofilka. Obrovská. Milujem ruskú kultúru, architektúru, jazyk, umelcov. Netúžim vidieť more ani americké mrakodrapy. Chcem len prejsť ulicami Moskvy či Petrohradu, ochutnať kaviár, zapíť ho ruskou vodkou a domov si doniesť matriošku a pravú ruskú kožušinovú čiapku.

Kniha je tvoj každodenný chlieb. Máš svojho autora? Čo práve čítaš?

Jedným z mojich najobľúbenejších autorov je Erich Maria Remarque, od ktorého mám kompletnú bibliografiu. Jeho hlboké myšlienky majú aj dnes čo povedať. Z undergroundu je to Charles Bukowski či Kerouac. Najobľúbenejším básnikom je Ivan Kolenič. A milujem Tolstého a jeho Annu Kareninu, ako aj celkovo ruský realizmus. Čo práve čítam? Teraz mi tu leží kniha Filozofie existence od Wolfganga Jankeho. Ide o filozofiu najhrubšieho zrna a objasňuje názory Marxa, Sartra, Camusa, Jaspéra či Marcela. No na pláne mám aj Berdajeva a z knižnice známeho som si prednávkou doniesla Leninove a Engelsove

spisy, Leninov životopis či Stalin a stalinizmus od Medvedevova. Mnohí ľudia totiž len odsudzujú – ako Hitlera, tak iných diktátorov. No ja som toho názoru, že ak chceme niečo pochopiť, musíme o tom niečo vedieť. Preto veľa čítam a na základe toho si utváram vlastné názory, nie len tak, že jedna babka povedala a tak to musí byť.

A čo robíš, keď práve nečítaš a nepíšeš?

Dobrá otázka. Ono, často sa stane, že sa niekam vyberiem v rámci svojho voľného času. Len tak, kultúrne sa vyžiť a zabaviť. No vždy mám so sebou aj fotoaparát a blok s perom. A tak nie je nič neobvyklé, že aj z mojej voľnočasovej aktivity

vzide článok. Všade naokolo je toľko podnetov, treba len otvoriť oči. Preto keď nepíšem, tak píšem. Ale inak som veľkým filmovým fanúšikom, rada chodím do kina (na Tima Burtona nedám dopustiť), momentálne si aj zacvičím, pokúšam sa fotiť alebo sa idem prejsť so psami. Počas akademického roka mi dá zabráť univerzitný časopis, ktorý mám na starosti. Verím v krásu, niet nad posedenie s ľuďmi, ktorých mám rada.

Aké hodnoty vyznávaš?

Hlavne nie materiálne. Som človek, ktorý miluje ľudí a je ochotný im v každej situácii podať pomocnú ruku. Nepriateľom nastavujem aj druhé líce. Rodina a priatelia sú pre mňa najdôležitejšími hodnotami. V láske si cením úprimnosť a vernosť. V živote pravdu a spravodlivosť. Verím v krásu, lásku a dobro, aj keď nie sú vždy poruke.

Rozhovor pripravila Mária Škultétyová

Súhlasím so slovenským príslovím

Aj bez brady ľudia mladí, dajú niekedy dobrej rady.

js

1962

A view of Central Waikiki taken from the deck of SS Canberra as it approached the Honolulu Harbour in November of 1962.

2011

An aerial view of Central Waikiki showing an almost continuous wall of high-rise hotels. In the foreground, a low structure, an uncharacteristic size and shape right on the beach, is the Catholic Church. Those little dark green specks in the water are the boats of the Honolulu Regatta.

Revisiting Waikiki after 49 years

As expected, there was an enormous difference between the Waikiki of the 60s and the Waikiki that we found in 2011.

My wife Donna and I celebrated our 50th wedding anniversary in 2011. We met in Vancouver in March of 1961 and got married in New Westminster the same year in September. We lived in Toronto for a bit, returned to Vancouver in the summer of 1962 and on the Halloween Night the same year, we boarded the P&O Liner SS Canberra to return to Australia. Even though the Canberra was the biggest passenger ship afloat in the Pacific at the time, we found the swaying decks not to our liking so that when we docked in Honolulu we got off the ship and stayed in Waikiki for a week. We then flew to New Zealand and reboarded the ship for the final Auckland to Sydney segment of our trip.

We visited other Hawaiian Islands, but the 2011 visit to Oahu was our first since 1962. Without any fear whatsoever of overdoing it, we in fact went to Waikiki twice that year – our first visit was in March to celebrate the date when we first met, and our second visit was in November to celebrate the 49th anniversary of our getting voluntarily stranded there.

As expected, there was an enormous difference between the Waikiki of the 60s and the Waikiki that we found in 2011. The view of Waikiki from our ship in 1962 had few hotel towers in the central portion. By contrast, modern Waikiki is defined by a solid wall of towering hotels several blocks deep.

The differences were even more pronounced at the ground level. In the 60s, the Royal Hawaiian Hotel was the dominant building on the top end of the Waikiki Beach – a sprawling, majestic pink structure with a six story central block. Today, the massive pink structure is dwarfed by even

more massive ten – twenty story hotels. Also, the wide beach of the 60s was significantly diminished by a strip park and an ornamental garden development. In '62, a large area between the Royal Hawaiian and the road, which was somewhere where the current Kalakaua Avenue is now located, was covered by grass, a completely open space. On the other side of that road, and relatively close, in my recollection, was an open air stage with a seating for a really large audience. During the week of our stay, Oahu hosted the First Pan-Polynesian Get-Together. On two days of our stay, the participating Nations put on a show, at this venue, of songs and dances and stories and connected with the audience in a truly 'tugging at your heart-strings' way. The participating groups, as far as I can recall, came from Samoa, Tonga, Norfolk Island, Cook Islands, and invited guests from Fiji who are Melanesians. However, the most numerous and the most significant contributors to the event were the Maoris, largely from the Rotorua area of New Zealand, and the Hawaiian home team. During our 2011 visit, I checked with the Bernice Bishop Museum people and was told that the '62 Pan-Polynesian event was the first and the last one. In these days, there is an opportunity to get immersed in Polynesian cultures by visiting the Polynesian Cultural Centre on the other side of Oahu.

At the centre of the crescent shaped Waikiki Beach, right next to the old Moana Surfrider Hotel which forms the southern extension of the hotels on the Beach side of the Kalakaua Avenue, is a small park with the statue of Duke Paoa Kahalanamoku. This statue must be the most photographed spot in Waikiki since it seems that most

The statue of the Hawaiian surfing legend Duke Paoa Kahalanamoku. The statue is a large, dark, standing figure of a man, surrounded by palm trees and a beach. Two people are standing near the statue, one of whom is taking a picture. The statue is set against a backdrop of the Waikiki Beach. Duke was an Olympic champion in 1912 and 1922. Duke is also regarded as the Farther of International Surfing.

visitors passing by stop to take a picture, and many also have themselves photographed standing next to the statue, or in some other more intimate position. Duke, a full-blooded Hawaiian, lived from 1890 – 1922. His real fame derives from being known as the Farther of International Surfing having introduced the sport to the world. He is constantly being honored by visitors who place leis on his statue.

Both of our visits, in March and in November, were marked by exciting discoveries of the present day Waikiki. We revisited some memorable

ous wall of hotels several blocks deep. Note the peak roof
the Kalakaua Avenue, that is the St Augustine Roman
are most likely surfers waiting for a big wave to ride to hore.

ahanamoku stands in front of a surfboard against the
on swimmer winning six medals in four Olympics between
national Surfing.

old spots, but we particularly enjoyed new things Waikiki had to offer, like the Dukes Restaurant at the Outrigger Waikiki just a few doors up from his statue, or the Il Lupino, a classy Italian place in the front garden of the Royal Hawaiian that served Margareta Pizza to die for or Lulu's, the second floor eatery right next to the Aston Waikiki Beach Hotel, that served breakfast on a window counter that had the most magnificent vista of the beach and the sparkling waters of the near ocean flooded with the light of the rising sun.

There were many, many new things that we

The wide beach of the 60s was narrowed considerably by a park development along the street, and the Royal Hawaiian Hotel became a relatively miniscule structure facing the Waikiki

experienced in Waikiki that year, but there were also many opportunities to let warm, old feelings of being in paradise engulf us anew. Like the moments when each day comes to a close, and the air stills and the ocean becomes calm, the street fills with people but it also becomes quiet, and the world appears to stand still for a moment as the sun quietly dips below the horizon. Such moments, all by themselves, made it worthwhile to return to Waikiki.

Lojzo Škoda z Malaciek , louskoda@canmap.com

Spomienka

*Z veží z hodín smutne stúpa
prach, dym času zaslého.
A ja taká skromne hlúpa
hľadám lesk sveta dávneho.*

*Hľadám mladost' v starom dome
kde už z nás nikto nebýva.
Niet čo ťažiť v starom lome,
plačem keď sa nikto neďáva.*

*Na omietku prstom píšem
mená lások čo neboli.
Nebo je bielomodré klišé,
aj pohľad nahor zabolí.*

*Kľučka dvere neatvorí,
nie som doma a nie som hosť.
Zbohom sny, tie prázdne dvory,
nesplnených vás mam už dosť.*

*Prach s kamením slzy spoja,
z pavučín šaty sa rozpadnú.
Holuby sa prázdna boja,
keď ti na dlaň zosadnú.*

*Aj ja sa bojím výšok, pádov,
prázdnych dlani bez lásky.
Hršť piesku je z pevných hradov,
zo spomienok obrázky.*

*Teplým dychom letných nocí,
chcem objať čo mi zostalo.
Vlastniť v hrsti taký malý pocit,
že to všetko sa už raz udialo.*

*Ešte stále tie múry stoja,
vrátiť sa je stále kam.
V diaľke ciest je duša moja
len pred sebou dnes utekám.*

Svetlana Bárdošová

3. Lomnická hviezdáreň

Motorový paragliding

Motorový paragliding je najjednoduchšia forma motorového lietania. Zároveň je to aj jeho najvzrušujúcejšia a najúžasnejšia forma.

Slovák Miro Švec na svojom padáku s motorom obletel za 6 dní celé Slovensko. Na svojej púti spravil veľa fotografií a videí a svoje zážitky si zaznamenával v denníčku.

Celé „lietadlo“ sa zmestí do auta. Paramotor s padákom si môžeš zobrať so sebou na dovolenku a polietat pobrežie Chorvátska alebo obletiť Slovensko, ako to spravil Miro spolu so svojim kolegom Róbertom. Vyštartovali pred budovu Markízy a zamierili na Devín (obr.1).

Paramotor je veľmi obratný a je možné s ním v pohode lietať nízko nad zemou. Môžeš si tak prísť pozrieť zrúcaninu z vtáčej perspektívy a zároveň hradnej veže temer dotknúť.

Lietanie s paramotorom môže byť krásnym vyhliadkovým letom alebo adrenalínovým zážitkom s vysokou rýchlosťou nízko nad zemou. Pilot si sám vyberie, čo chce a na čo má skúsenosti a odvahy.

Na Slovensku legálne lietať do výšky 2450 metrov. Obmedzenia sú len v blízkosti letísk. Technicky sa dá lietať až do 5 až 8 tisíc metrov. S paramotorom sa však len zriedka lieta tak vysoko, pretože krajina je už moc vzdialená a už nie je možné si ju vychutnávať. Paragladisti bežne lietajú 100-300 metrov nad zemou, majú tak dobrý kontakt s krajinou.

Zámok v Bojniciach je rozprávkový aj zo zeme. Zhora asi ešte krajší (obr. 2). Miro s Róbertom si pohľad naň veľmi vychutnávali, rovnako ako let ponad mierne vršky smerom na Martin. Pri pekných výhladoch občas „točili“ v stúpavých termických prúdoch, aby nabrali výšku a tak ušetrili trochu benzínu.

Lomnický štít bol wow! Miro nastúpil vyššie a s vypnutým motorom tichúčko dokíkal až

1. Devín

k hviezdárni (obr. 3). Bola to krásne, krúžiť nad ňou a hľadiť kolmo dolu. Zopakoval si to dvakrát. Toto mal byť highlight expedície a naozaj bol!

A ľudia na Kriváni boli maličkí. Bolo ich ako mravcov, veď škoda nevyužiť tak krásny slnečný deň (obr. 4).

Miro svoje zážitky z letu zhrnul takto.

3 najhoršie veci

Počasie – asi v polovici expedície sa počasie pokazilo. Síce sa lietať dalo, ale krajina bola v opare a obloha bola zväčša tmavosivá a nevlúdna.

Protivietor – na protivietor sme mali zväčša fakt smolu. Skoro stále nám fúkalo oproti a to nás veľmi spomalovalo. Na jednu nádrž sme tak preleteli menej ako sme chceli.

Divoké skládky – dokumentujú ľudskú bezohľadnosť. Zhora ich žiaľ veľmi dobre vidno.

3 najkrajšie veci

Návrat domov a zvitanie sa s manželkou a deťmi.

4. Kriváň

2. Bojnický zámok

Ochota ľudí všade pomáhať. Znami aj cudzí. Na expedíciu sme nemali žiadnu pozemnú podporu (sprievodné vozidlo), ale vždy a všade sa našiel niekto.

Lietanie ako také bez ohľadu na to, v ktorom kúte krajiny. Samotné lietanie je dôvodom na lietanie, krásy Slovenska sú bonus navyše.

3 najväčšie prekvapenia

Slovensko je skrz-naskrz pretkané elektrickými vedeniami, ktoré vytvárajú jazvy na poliach a lesoch.

Polia nie sú jednofarebné ako to zo zeme vyzerá. Na poliach zreteľne vidieť ako tečie dažďová voda, zelenšie, farebnejšie a bujnejšie plochy vytvárajú nepravidelné obrazce a kresby na krajinu.

Mestá sú zhora prekvapivo zelené. Možno zdola vyzerajú sídliská ako samý betón, zhora je však vidieť veľa stromov.

Spracoval Jožo Starosta

Zdroj informácie: webová stránka Leteckej Amatérskej Asociácie <http://www.laa.sk> a zápisky z denníka spolu s fotografiami, ktoré nám poslal ich autor, Miroslav Švec, za čo mu vyslovujeme srdečnú vďaku.

Kompletný denník a množstvo fotografií z letu okolo Slovenska si môžete pozrieť na <http://www.sme.sk/c/6928849/letecke-zabery-z-cesty-okolo-slovenska.html>

Sladké d'akujem

Renovujeme kuchynu. Predvčerom som bol vo veľkoprodejni IKEA kúpiť nejakú náhradnú dosku, lebo tú prvú som pokazil.

Pri pokladni som si kupil aj čokoládu. Po zaplattení som si z nej kusok odlomil a so sladkým pocitom v ústach som kráčaľ k výdajni tovaru.

V pravej ruke som držal objednávku na zakúpenú dosku a v ľavej som mal čokoládu a potvrdenie o zaplattení.

Pri výdajnom pulte podávam mladíkovi (pre mňa je každý mladíkom, kto má menej než 60 rokov, ale tento bol ozaj mladík, asi 20-ročný) objednávku na zakúpenú dosku.

Potrenujem aj toto, prehovoril mladík a načiahol ruku k mojej ľavici, v ktorej som držal čokoládu.

Ten je ale odvážny, pomyslel som si, ale hneď som sa v duchu zahambil lebo mladík si z prstov mojej ľavej ruky opatrne vybral potvrdenie o zaplattení.

Myslel som si, že máte chuť na čokoládu, prehodil som žartovne.

Neodpovedal, ale v očiach mu zaihrál úsmev. Chvilu trvalo, kým všetky čísla skontroloval, dal mi čosi podpísať, podal mi dosku a poprial pekný večer.

Pod'akoval som a chcel som odísť, ale náhly impulz a hlas vychádzajúci z mojich úst ma prekvapili: Ale keby ste naozaj mali chuť na kúsok čokolády....

Nie, d'akujem ..., neznelo to však veľmi presvedčivo.

Len si vezmite.

Ok, kúsoček.

Pod hodinami nad pultom, ktoré ukazovali pol deviatej večer, stál mladík so sladkým pocitom v ústach a ja som odchádzal domov s kúpenou doskou a s dobrým pocitom v duši.

Bahnovský

Stretla som človeka

Čo nas nabada k tomu, aby sme prekročili svoj malý, smiešny tieň a nechali seba a následne aj okolie nenútene, nefalšovane pokropiť voňou človečiny?

Prosím Vás.... môžem vás vyrušiť? Kde je tu onkológia? Položil mi otázku starší pán. Bol ako vystrihnutý z filmu pre pamätníkov. Okuliare dotvárali múdrosť tváre, fúziky šibalstvo a kašmírový šál módnú nadčasovosť.

Máte na mysli ambulanciu, či oddelenie? - odpovedám otázkou.

Ambulanciu - idem na kontrolu. Vrátil som sa z Bratislavy...a teraz neviem kadiaľ...rozhodil rukami.

Pôjdete smerom dol'ava do ďalšej miestnosti na tomto podlaží, na konci chodby zabočíte doprava, potom dolu o poschodie nižšie, znova doprava dlhou chodbou a tam na konci chodby je vaša ambulancia. Paralelne s výkladom sa mi v hlave začala odvíjať dilema, či tento postarší pán po mojom vyčerpávajúcom prednese, sa zorientuje v labyrinte chodieb, schodov a zákrut ... Pochybujem ... aj ja mám často menší problém rozuzliť kľbko nemocničných zákutí. Bez pomoci sa môže ľahko stať, že ešte aj na druhý deň bude blúdiť po nemocnici ako bludný holanďan.... (juj, šak som od rána vtipnááá).

Takže doprava ...a potom - do zeme! ...následne sa na mňa usmial starý mladý pán. Nuž, blyso mi hlavou, nakoniec aj do zeme, veľa si z mojej záplavy slov nezapamätal. Ani sa mu nečudujem.. Opätovala som mu jeho široký úsmev a záblesk dioptrií.

Máte zmysel pre humor a to je dobre - pokračujem.

Dúfam, že to ešte dneska nájdem, pokračoval „mladík“ s paličkou. Niečo neidentifikovateľné vo mne ma zodvihlo od pracovného stola.

Počkajte, ukážem vám kadiaľ ísť, zanôtila som pohotovo úryvok popsongu a už som kmitala pred ním ako strelka na kompase... dol'ava, doprava, na sever na juh. Šťastne sme doplávali pred spomínanú ambulanciu. Starý pán zodvihol nonšalantne klobúčik z hlavy a porúčal sa.

Dala som si spiatocku, zakončila neplánovanú nemocničnú odyseu. Sadala som si k počítaču, prehodila som výhybky na poisťovne a pacientov. Po dlhšej chvíli moje ušné radary zachytili znova otázku.

Môžem vás vyrušiť?

Rušte ma...mám to rada, nabádam ho vysmiať..

Ďakujem vám pekne za ochotu ... už idem konečne domov ... a predstavte si ... našiel som aj cestu naspäť.

To je dobre nájsť cestu naspäť býva dôležité....však? Zafilozofovala som.

To máte pravdu. Ešte raz vám veľmi pekne d'akujem...ste veľmi milá.

Akosi som sa začala cítiť neisto pri tej poslednej lichôtk. Ved' nič také svetoborné som nevykonala... alebo? Aj to malé nič je v danej prepotrebnej chvíli niečo väčšie? Následne som od dojatia začala svietiť ako neónka...

To nestálo za reč....aj druhý raz... alebo v nemocnici radšej nie, stretneme sa radšej v Levoči na jarmoku, s úsmevom dodávam.

Klikla som myškou sa všeobecnú zdravotnú v snahe pokračovať v práci. V hlave mi však začali víriť úplne iné otázky ako overovanie poisťencov - neónka ešte stále svietila na plný plyn.

Kde sa v človeku berie ten nenaplánovaný pocit blízkosti človeka k človeku? Čo nás nabáda ku tomu, aby sme prekročili svoj malý, smiešny tieň a nechali seba a následne aj okolie nenútene, nefalšovane pokropiť voňou človečiny?

Prežiť túžbu: Mať ku sebe, aspoň na chvíľku - tak blízko! Urobiť sem tam niečo navyše... niečo čo nemáme zaplattené ..niečo čo nemáme v pracovnom scenári...niečo, čo je už na pokraji vyhynutia v tomto svete plnom nevšímavosti, náhlenia, pomýlenej absencie času a ne-absencie vlastnej dôležitosti.

Veronika Hoffmannová

Vietor ťahá

*Vietor ťahá napnutým slákom
Smrekový orchester
Tečie v lesnej tónine
Breza cinká listím*

*Do novembrového taktu
Z opusteného hniezda
Vypadlo bronzové srdce
Priamo do kolísky mojich dlani*

*Je čas vykonať púť do krajiny:
Ticha neba a seba
BETLEHEM JE ČORAZ BLIŽŠIE*

veronika

Umenie bez hraníc / Art Without Borders

Zažili ste niekedy taký zvláštny pocit keď vám v hlave víri tisíc a jedna myšlienka, neposedíte v kl'ude viac ako 5 minút, viete, že chcete pohnúť svetom, alebo aspoň sebou, ale nevíete nájsť ten správny pevný bod? Pár mesiacov dozadu sa nás pár takýchto jedincov našlo. Náš pevný bod je láska k umeniu. Tak sme dali hlavy dokopy. Popili sme spolu dosť veľa kávičiek, trochu vína, pojedli dobrých jedál, presedeli spolu niekoľko hodín a dohodli sa. Dohodli sme sa, že náš život bude bohatší keď budeme robiť radosť iným a tým aj sebe, alebo ak chcete budeme robiť radosť sebe, ak sa nám podarí urobiť spokojných iných. Tak vznikla neprofitová organizácia, Art Without Borders, alebo Umenie bez hraníc.

Názov napovedá, že sa budeme zameriavať na umenie. Muzika, svet výtvarného umenia, poézia, divadlo,... Každý z nás má v sebe lásku k tvorivosti, rešpekt k talentu a kus ambície. Radi by sme usporiadali večery dobrej hudby, predstavili vám zaujímavých umelcov, pomohli talentom z Čiech či Slovenska prezentovať sa v Kanade, ale ani opak nie je vylúčený. Máme jedno želanie, aby sme našli divákov rovnako nadšených ako sme my.

Našou prvou akciou boli dva koncerty Vladimíra Mišíka a Pavla Skály na konci augusta 2013. Napriek dlhému víkend divákov bolo dosť a atmosféra úžasná.

Na našej webovej stránke prinášame náš prvý rozhovor so zaujímavou osobnosťou kanadského výtvarného umenia. Je ním John Koerner, kanadský maliar, ktorý sa narodil v Prahe v roku 1918.

Viac nájdete na www.arwibo.org

Svetlana Bárdošová

Česká mše svatá

Mši svatou bude pro nás sloužit Otec Libor z Ontaria jako součást jeho cesty po Kanadě. Svátost smíření je od 5:30, aby měli všichni možnost přijmout svátost a mše svatá mohla začít včas.

Všichni čeští a slovenští krajané jsou srdečně vítáni. Po mši bude setkání krajanů v hale kostela. V hale bude také malé občerstvení.

Prosíme přijďte v hojném počtu a rozšířte naše řady. Važme si toho, že sem k nám přijede kněz až z druhého konce Kanady a můžeme se zase společně setkat při mši svaté. Seznamte s tímto oznámením také své přátele a známé.

August

08

September Alexander Dubček and Czecho-Slovakia in 1968: Reforms, Federation and the UN

27

In January 1968, the election of Alexander Dubček - „a Slovak, as well as a pragmatist with relatively progressive views,” according to Canadian diplomats - to the leadership of the Communist Party, started reforms for „Socialism with a Human Face” in Czecho-Slovakia. The reforms were interrupted by the intervention from outside in August 1968. The only lasting legacy of the Dubček's reforms was the federalization of Czecho-Slovakia. The presentation explores the legacy of the Czecho-Slovak Spring of 1968 in Canadian, U. S., Czecho-Slovak, Russian and the United Nations diplomatic documents.

Speaker: Dr. Marcel Jesenský, Part-time Professor Carleton University and University of Ottawa

The event was hosted by the Department of History of Carleton University and co-sponsored by the Embassy of the Slovak Republic in Canada, the Institute of European, Russian and Eurasian Studies (EURUS) and the Norman Paterson School of International Affairs (NPSIA).

September Krásy Slovenska

27

Remembering the 20th Anniversary of the Independence of the Slovak Republic the Embassy of the Slovak Republic in cooperation with Dajama publishers cordially invites you to presentation of magazine „Krásy Slovenska” (Beauties of Slovakia) and other products of Dajama Publishers on Friday, September 27, 2013 at 6 p.m. at the Embassy of the Slovak Republic, 50 Rideau Terrace, Ottawa.

Október

19

Október

10

NRSR: I. Furdík: Zjednotiť spolky zahraničných Slovákov je prakticky nemožné

Bratislava 10. októbra (TASR) – Rozdrobenosť a nejednotnosť spolkov Slovákov žijúcich v zahraničí nemožno odstrániť bez toho, aby bola vôľa na všetkých stranách. Ale v niektorých prípadoch je to prakticky nemožné. Na pôde Zahraničného výboru NR SR to dnes vyhlásil predseda Úradu Slovákov žijúcich v zahraničí (ÚSZZ) Igor Furdík, ktorý poslancom predstavil Správu o štátnej politike a poskytnutej štátnej podpore Slovákom žijúcim v zahraničí. Dokument zobrali poslanci jednohlasne na vedomie.

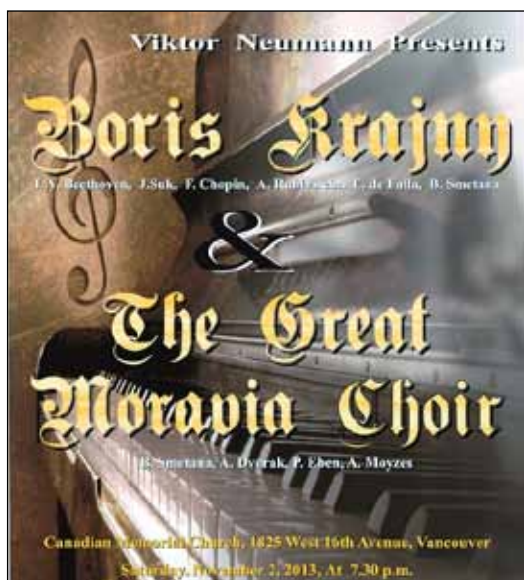
„Keď som išiel do tejto agendy, myslel som si, že to bude konsenzuálna téma, na ktorej sa Slovensko nebude štiepiť. Moja téza bola zjednotiť a upokojiť. Dnes ale musím konštatovať, že sa to dá urobiť vtedy, ak je záujem na všetkých stranách. V niektorých prípadoch je to ale prakticky nemožné,” poznamenal Furdík.

Celý článok si môžete prečítať na <http://www.hlavne-spravy.sk/nrsr-i-furdik-zjednotit-spolky-zahranicnych-slovakov-je-prakticky-nemozne/155203/>

Správu Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí, jej kritiku a interpeláciu si môžete prezrieť na <http://www.islovak.org/>

Október

29

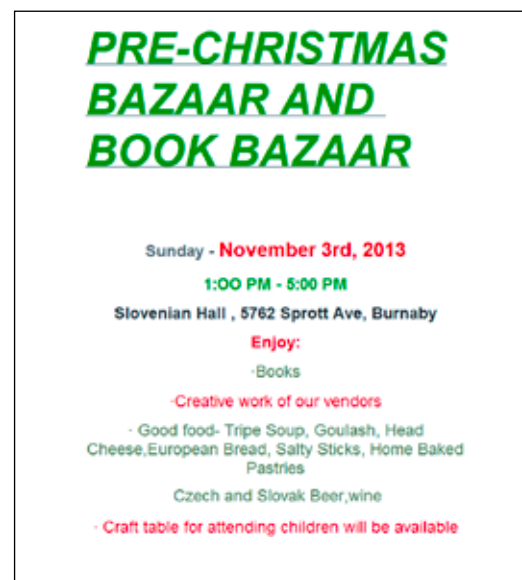
November
02

November
03

November
21

November
03

13th Annual Christmas Bake and Craft Sale

Saturday 9:00 – 3:00 | Sunday 9:00 – 3:00
St. Cyril and Methodius Church Hall, 472 East 8th Avenue, New Westminster, BC.
In Hall Behind Church

November
30
December
01

November Slovak Christmas dinner

30
at 7pm

COUNTRY MEADOWS GOLF CLUB, 8482 No.6 Road, RICHMOND, BC

Dinner will be the traditional „Country Meadows Christmas Buffet” which offers a selection of appetizers and salads as well as main courses and deserts. The cost for the evening is \$50.00, in which all taxes and gratuities are included, as well as the evening’s entertainment, in the form of live music in addition to a DJ.

A special guest of this year’s event will be the popular Slovak jazz singer Peter Lipa. Free parking is available just outside the golf club. Please RSVP and send your cheques, payable to Viktor Neumann, by November 29th, 2013 to this address:

Viktor Neumann 270-809 West 41st. Ave, Vancouver, BC V5Z 2N6 or buy online at <http://www.neumannproduction.com/buyticketonline.html> .

For more info call Viktor Neumann: (604) 722 9672

Escondido

Jessica Maroš a jej skupina Escondido z Nashvillu sú na turné po Kanade a Pacific North West of USA. Vo Vancouveri budú mať predstavenie: December 2nd, 2013 (Monday) o 8pm @ Electric Owl Social Club, 926 Main St, Vancouver, BC V6A 2W1.

Žáner je country / alternative, (dobré na počúvanie), lístky možno zakúpiť 'on line' na tejto linke <http://northerntickets.com/events/escondido/>

Jessikin profile a hudbu nájdete na <http://www.the-bandescondido.com>. Príďte povzbudiť – Rudy Maroš.

Slovenská sv. omša

je každú nedeľu o 11.00 hodine

v Kostole sv. Cyrila a Metoda

472 East 8th avenue
New Westminster

tel. (604) 526-7351

<http://www.cyrilmetod.org>

Slovenské Vianoce 2013

24. december Štedrý Večer

24. december 23:30 Polnočná sv. Omša

25. december Narodenie Pána

December

02

at 8pm

Január

31

Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky, Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky, Štátny pedagogický ústav, SPN – Mladé letá, Matica slovenská, Vydavateľstvo Matice slovenskej, Spoločnosť slovenských spisovateľov, Jazykovedný ústav Ľ. Štúra SAV a Úrad pre Slovákov žijúcich v zahraničí vyhlasujú 22. ročník celoštátnej literárnej súťaže s medzinárodnou účasťou

PREČO MÁM RÁD SLOVENČINU. PREČO MÁM RÁD SLOVENSKO

Cieľom súťaže je podchytiť, rozvíjať a prehĺbiť záujem detí a mládeže o slovenčinu a Slovensko, o významných dejateľov Slovenska a svojho kraja, o miestne spoločenské a kultúrne problémy a nárečia formou slohových úloh, pokusov o umelecké vyjadrenie myšlienok v podobe prozaických žánrov a básní.

Vybrané súťažné práce do celoštátneho kola treba zaslať do 31. januára 2014 (Slováci žijúci v zahraničí do 1. marca 2014) v štyroch exemplároch na adresu: Štátny pedagogický ústav, Pluhová 8, 830 00 Bratislava, heslo PREČO MÁM RÁD SLOVENČINU, PREČO MÁM RÁD SLOVENSKO (Slováci žijúci v zahraničí na adresu: Krajské múzeum Matice slovenskej - Dom J. C. Hronského, P. O. Hviezdoslava 5, 836 01 Martin alebo na e-mailovú adresu: domhronského@matica.sk).

Organizačný poriadok súťaže a prihláška sú uverejnené na internetovej stránke Štátneho pedagogického ústavu www.statpedu.sk a na internetovej stránke Ministerstva kultúry SR www.culture.gov.sk (v sekcii pôsobnosť ministerstva, v kapitole štátny jazyk, v časti súťaž Prečo mám rád slovenčinu).

November 11 - Remembrance Day

V Kanade je 11. november štátnym sviatkom. Je to „Deň Vďaky“.

Je to Deň Vďaky - **Remembrance Day**. Žijúci obyvatelia Kanady si spomínajú na svojich predchodcov, ktorí padli počas 1. svetovej vojny. Prečo 11. november?

11. novembra 1918 medzi 5:12 a 5:20 ráno v špeciálnom vlakovom vagóne podpísali zástupcovia Nemecka, Veľkej Británie a Francúzska zmluvu o ukončení vojenských operácií. Ukončenie nastalo presne 11. 11. o 11. hodine dopolud-

nia. Preto sa niekedy táto zmluva nazýva aj „the eleventh hour of the eleventh day of the eleventh month“. Symbolom Spomienkového Dňa vďaky je kvet červeného maku. Paul Stacho nám poslal mnohé fotografie z tohoročného Dňa vďaky v Stoney Creek. Niekoľko z nich si môžete pozrieť tu, ostatné na <http://s492.photobucket.com/user/Paul-Stacho/story/11947>

js

Fotka z vystúpenia The Best of Slavic
Concert 2012

Európsky festival 2013 na javisku
i mimo neho

Činnosť Slávika v roku 2013

V jarnom čísle SLOVA Renáta Francistiová, zakladateľka Slávika spomenula, že súbor čaká transformačný rok. A tak sa aj stalo. S radosťou Vám môžeme oznámiť, že od 1. mája 2013 sme sa stali oficiálnou neziskovou organizáciou SLÁVIK – Slovak Folklore Society.

Naším prvým vystúpením pod týmto menom bolo pokračovanie svadobného obradu na 16-tom Európskom festivale v Swangard Stadium v Burnaby. Po tomto podujatí nasledovalo vystúpenie na Srbských Dňoch v Burnaby a ďakovné predstavenie v hale Slovenského kostola. Niekoľko členiek nášho súboru vystúpilo na 64. kongrese Českého a Slovenského Združenia vo Vancouveri. 22. júna sme predviedli naše pestré kroje, spevy a tance na North Shore Folk Fest v Centennial Theatre v North Vancouver. Začiatok leta sme zavíšili svadobným dňom našej tanečnice Simony Rolincovej a na jej svadbe sme si opäť zaspievali a zatancovali tradičnú svadobnú odobierku, ale tentokrát s naozajstnou nevestou.

Horúce a slnečné leto Renáta využila na renováciu krojov. Pranie, sušenie na slnku, žehlenie,

obšívanie, inventarizácia všetkých krojových doplnkov. A nových krojov opäť pribudlo. Niekoľko členiek súboru bolo pozrieť do rodnej vlasti a nevrátili sa späť naprázdno. Doniesli niekoľko originálnych krojov z rôznych kútov Slovenska. Naša zbierka hodnotných krojov sa rozrášťa, ale úmerne k tomu rastie aj čas strávený s ich údržbou. Šikovných rúk nie je nikdy dosť, tak ak by mal niekto chuť nám pomôcť s touto mravenčou robotou, radi ho privítame. Taktiež privítame nových tanečníkov, spevákov, ale aj priaznivcov, ktorí nám môžu pomôcť s webstránkou, s propagáciou podujatí, so zháňaním rekvizit, inventarizáciou a inými mravenčími robotami. Príďte sa pozrieť na naše nácviky, každý pondelok o siedmej večer v hale pri kostole Sv. Cyrila a Metoda v New Westminsteri.

Do konca roka pripravujeme ešte niekoľko podujatí na ktorých Vás s radosťou uvidíme. Vystúpime s koledami na tradičnej vianočnej večeri doktora Viktora Neumanna, budeme súčasťou celovečerného koncertu The Best of Slavic Folklore a spolu s Moravian Choir vystúpime s vianočnými koledami na Vancouver Christmas Market. V polovici decembra plánujeme príjemný večer pri slovenských koledách, dobrom jedle a vianočných tradičných zvykoch. Viac si prečítajte na pozvánke o Vianočných zvykoch.

Prajeme Vám aj nám úspešné zakončenie kalendárneho roka a veľa príjemných spoločných stretnutí počas vianočného obdobia i v celom budúcom roku.

Za súbor SLÁVIK

Marika Kubinyi, <https://www.facebook.com/SlavikSlovakia>

Príďte s nami vianočné zvyky sláviť,
pozyva Vás
Váš súbor SLÁVIK.

Miesto: Hala pri kostole Sv. Cyrila a Metoda, 472 East 8th Avenue, New Westminster
Dátum: **Piatok 13. decembra, 2013 o 19.00 hodine**
Večera sa začína podávať od 18.00 hodiny

Premietanie slovenského filmu **VIANOČNÉ OBLÁTKY**
so živými vstupmi súboru SLÁVIK:
◊ rozprávanie o tradíciách od Ondreja do Štefana
◊ vyznačovanie kútov na LUCIU
◊ spievanie koledí

Vstupné: \$7.00 (deti zdarma)
Večera: kapustnica, pečenie Ľoboska s chlebom, ľava, čaj, vianočné pečivo
Cena jedál a nápojov: \$1.50 - \$7.00

Tombola: Medovníkmi a šuplenkami vyzdobený čertský vianočný stromček.
Možnosť zakúpenia vianočných oblatiek, medovníčiek a vianočných kvetinových aranžmánov.

Slavik - Simonina Svadba

Pravé slovenské devy Renáta

a Marika

Photo by Martin Szabo

Birkenhead / Provincial Park

Po stopách Karola Charlesa Bodnára

Boli sme na Hrebeni Birkenhead v Provincial Park, len tak, v lese. Je krásny slnečný deň a stavíme tábor v 1100m výške, teepee, sme dvaja. Na druhý deň vyšli'ap cez divočinu do 2200 m nad morom, sme v pásme snehu. Po 4 hodinách, vidíme úžasnú panorámu, dookola fotím a d'alekohľad nespúšťam z očí, videli sme medveďa a koroptvu, srnca. Po prieskume zostupujeme do základného tábora, začína snežiť a vystupuje hmla. Balíme tábor.

Písal a fotil zalesák Charles - Ahoj! Horám ZDAR!

Ganok / Tatry

64 rokov od môjho prvého výstupu

V zime roku 1949 som vystúpil s oteckom a s Alom Hubom na Vysokú. A ešte tej zimy ma ocko vzal aj na Ganok. Slúbil som mu, že po každých 10 rokoch vystúpim na pamiatku mojich tatranských „prvovýstupov“ na Vysokú aj na Ganok. A mamičke som slúbil, že sa vždy v poriadku vrátim domov.

Posledné výstupy som nestihol z rôznych príčin usku-točniť načas ... Napríklad výstup na Ganok som od roku 2009 z roka na rok odkladal. Posledné mesiace som si však uvedomil, že nie je isté, či budem mať čo i len budúci rok (po d'alšom „odklade“) ešte dost energie a guráže na túry horolezeckého charakteru. Aj keď len l'ahšie.

Som preto rád, že sa mi v auguste t.r. podarilo dodržať slovo ktoré som otcovi dal a vystúpil som cez Gankovú štrbinu na štít.

Z našich veľhôr posielam srdečný pozdrav všetkým priateľom a známym v Britskej Kolumbii a čitateľom Slova z Britskej Kolumbie.

Fero Kele

Niagara / USA

Pozdrav z ciest

S pohľadom na americkú časť Niagarských vodopádov čitateľov Slova z Britskej Kolumbie pozdravuje Paul Stacho.

Pod'akovanie

Milý Jozef, úprimná vd'aka za Slovo z BC. Veľmi pekne ste to zaranžovali! myslím Vaše sprievodné slovo pre neznámeho-známeho. Verím, že sa nájde pacient, pacientka, ktorého tento milý a hodnotný DARček poteší. Je to od Vás pekný a ľudský počín. Samozreť d'akujem aj za seba :-)) Je mi ct'ou byť Vaším občasným prispievateľom-dopisovateľom. Ešte raz veľmi pekne ĎAKUJEM. Dám vedieť, komu ich náš nemocničný páter podaroval.

Prajem Vám všetko dobré Vám aj Vaším blízkym. Veľmi skvelých nápadov a radosť z práce, ktorú robíte navyše - v prospech iných.

S pozdravom Veronika

Nazdar, Jozef, posielam Ti niečo na zamyslenie. Srdečne Ťa pozdravujem a tiež čitateľov Slova z BC. Tibor

Pod helvetským krížom

Dobrý deň, Od februára 2013 fungujeme ako nový portál pre Slovákov žijúcich vo Švajčiarsku www.slovak.ch/. Máme záujem o spoluprácu s vaším portálom (www.sk-bc.ca), a to konkrétne o vzájomnú výmenu odkazov.

Správy Slovotta

Chcete vedieť, čo sa deje v Ottawe a na okolí? Zaregistrujte sa na [george.frajkor@carleton.ca](mailto:frajkor@carleton.ca). Pán George Frajkor vám bude posielat elektronické správy Slovotta.

Listy z Vatikánu

Možno vás zaujíma, čo robí sv. Otec František. Môžete sa to dozvedieť 'z prvej ruky'. Listy z Vatikánu vydáva Slovenská redakcia Vatikánskeho Rozhlasu (VR), vychádzajú spravidla v stredu. Newsletter - odobranie sa prihlasuje cez slovak@vativradio.va.

Spravodajstvo VR na Facebooku na profilovej stránke Vatikánsky rozhlas - slovenská redakcia.

Zaujíma Vás história slovenského zahraničia? Pokúšame sa ho spoznať a priblížiť našim návštevníkom. Navštívte www.islovak.org a prihláste sa (Subscribe) pre odber týždenných „Newsletters“. Každý týždeň prinesieme aspoň 1 nový historický dokument, historickú fotografiu alebo historickú udalosť zo slovenského zahraničia.

Ak máte aj vy čím prispieť k poznaniu histórie slovenského a českého zahraničia, zaregistrujte sa na www.islovak.org a staňte sa spolupracovníkom pamäti slovenského zahraničia.

www.islovak.org je aj „mobile friendly“ – skúste.

Hi Jožko! Chlapci v práci sa ma pýtali či by som ich nepustil skorej z roboty, že chcú ísť chytať ryby. Nakoniec som išiel s nimi aj ja a mal som 'fun'. Máme skutočne krásnu jeseň, na akú sa dlho, dlho nepamätám.

Peter Levarský

Ďakujeme za Slovo z Britskej Kolumbie, sme radi, že môžeme prispievať do Vášho časopisu, tešíme sa na ďalšiu spoluprácu. Prajem všetko dobré!

Mária Škultétiová, Gymnázium Janka Jesenského, Bánovce n. Bebr.

Jožko, pekne Ťa zdravím, Tak ma napadlo, že by veľká ľudia na Slovensku zaujímali významné umelecké činnosti (rôzny dizajn, maliarstvo, divadelníctvo, rôzne umelecké remeslá, literatúra, ale aj veda a technika), možno v každom vydaní „Slovo z Britskej Kolumbie“ by mohla byť malá informácia a opačne pre Kanadčanov takéto diania na Slovensku ... Ak zle „triafam“, ospravedlím ma, prosím :) Všetko dobré prajem.

Jozef Dopjera

Zdravím pán Starosta. Musím povedať že Váš projekt www.islovak.org je úplne super. Je dôležité z hľadiska citového (spomienky), spolupatričného (minulost'-prítomnosť) a lajálneho (Slováci v exile a na Slovensku - tým myslím súdržnosť). Mám taký pocit že my Slováci sme súdržní a ochotní aspoň len na takýchto fórach (stránkach), česť výnimkám. Všetky horeuvedené vlastnosti sú veľakrát nahradené závisťou a nezáujmom. Prostredníctvom vášho časopisu

dostávajú Slováci v Kanade starostlivé informácie zo Slovenska a naopak. Rozširujú slovenské zvyky, tradície, pripomínajú všetkým našu minulosť, súčasnosť, budúcnosť. V rôznych formách. A v neposlednom rade ste dali do popredia kresťanskú vieru. Ja sa síce nevyznám v nových technológiách, ale vyznám sa trochu v ľudoch. Za to všetko čo sme si z vášho časopisu Slovo z Britskej Kolumbie prečítali a dozvedeli sa, musím vám vziať úctu. ... Prajem

Vám a vášmu časopisu všetko najlepšie. Kiež by bolo viac takých Slovákov v zahraničí ako ste Vy.

PS: 14.11.2013 mi končí internet. Vybavujem si ďalší plus kúpa nového počítača. Dúfam že to nebude dlho trvať. Dovtedy si zoženiem niečo o mojich predkoch, ktorí tiež emigrovali ale do USA. Chcel by som Vám to poslať. Dúfam že to nebude vadit', že to bude z USA :)

Juraj Šteiner

Riešenie sudoku z minulého čísla

Podľa Cenzusu Kanadského štatistického úradu z r.2011 sa prislušní domorodého obyvateľstva (aboriginal people), ktorých ľudovo nazývame Indiáni, hlásili k 60 pôvodným jazykom, ktorými rozprávajú prevažne vo svojich domácnostiach. Týchto 60 jazykov sa zoskupuje do 12 jazykových skupín-rodín. 5 z týchto jazykových rodín zahŕňa 30 jazykov Indiánov obývajúcich Britskú Kolumbiu. K väčšine z týchto 30 jazykov sa hlási menej ako 1000 domorodých obyvateľov. Ak ste vyriešili sudoku z minulého čísla, tak ste sa dozvedeli meno jednej z jazykových skupín Indiánov žijúcich na severo-západných pláňach Severnej Ameriky. Je to jazyk V 7.riadku sa nachádza „Blackfoot“. Na internete sa môžeme dozvedieť, že:

The Blackfoot were a powerful buffalo-hunting society of the northern plains, with most of their settlements in Montana, Idaho, and Alberta. At first the Blackfoot Indians were pleased by the arrival of the Europeans, since the horses they brought were invaluable to buffalo hunters. Unfortunately, things took several turns for the worse. Smallpox epidemics ravaged the Blackfoot population in the mid-1800's. In 1870 American army forces, looking for Mountain Chief's band of hostile Blackfoot Indians, fell instead upon Heavy Runner's peaceable Piegan band and killed 200 of them, many of them women and children. (Mountain Chief and his people escaped across the new border into Canada.) Worse than this, by 1900, the white settlers had wiped out the buffalo herds. Hundreds of Blackfoot Indians starved to death, and the forced transition to sedentary life left a once-mighty nation dependent on government rations. Nevertheless, in the face of these travails the Blackfoot people have not lost their culture, and the Blackfoot Indian language is one of the few indigenous languages in Canada and the United States which has a good chance for survival.

js

www.sk-bc.ca/citajteslovo

ICCRC
ACCREDITED
EDUCATIONAL
PROGRAM

Help bring in newcomers to Canada. Respond to the need for immigrants.

Become a Regulated Immigration Consultant

Full-time | Part-time | Online

Apply online at www.ashtoncollege.com or contact a program adviser at (604) 899-0803.

Ashton College | 604 899 0803 | 1 866 759 6006 | www.ashtoncollege.com

Ashton

Looking to buy or sell
a home?

Call **Diana Janek**
for a FREE consultation or
a FREE home evaluation

604-379-9873

WestCoast Realty
You've found a home

Dr. Viera Carnogursky
604.543.3334

505-15950 Fraser Highway
Surrey, BC V4H 0K9

New Patients Welcome
www.fleetwoodparkdental.com

100 - 1641 Commercial Dr.
Vancouver, B.C. V5L 3Y3

(604) 254-5191
cell: (604) 537-3054

Yours and only SLOVAK
connection for all your
residential real estate needs

Your
ROCK SOLID BRIDGE
to your dreams

Olga (Michel) SLOVAK
778-388-2281
www.slovakolga.ca

Prudential Sterling Realty
slovakolga@shaw.ca
Guaranteed service-Friends

**Ponúkate výrobky alebo služby pre čitateľov nášho časopisu
v Britskej Kolumbii, na Slovensku alebo inde vo svete?**

Inzerujte v časopise Slovo z Britskej Kolumbie. Ponúkame rôzne veľkosti inzertnej plochy a rôzne druhy zľavy. Ak máte záujem, navštívte <http://www.sk-bc.ca/pricelist> kde nájdete viac podrobností o možnostiach inzerovania.

Natureway Farm Market

We also carry large selection imported groceries from Czech Republic, Slovakia, Poland, Hungary, Ukraine, Russia, Italy and Southeast Asia.

Address:

#101-1050 Kingsway, Vancouver
Tel: 604-620-8990
Fax: 604-620-9010

#9-1449 Prairie Ave, Port Coquitlam
Tel: 604-468-4206
Fax: 604-468-4207

Business Hours: Monday-Saturday: 9:00 am-7:30pm Sunday: 9:00 am-7:30pm (Vancouver Store) 11:30 am-7:30 pm (Port Coquitlam Store)

We are pleased to accept Debit, Visa, MasterCard, and American Express. <http://www.natureway.ca>